

VUOSIKERTOMUS 2011

Abilis Foundation
Development Aid for People with Disabilities

VUOSIKERTOMUS 2011	3
Yhteenveto	3
1. Johdanto.....	4
2. Rahoituskauden toiminta.....	4
A. Hankerahoitus.....	4
2.1. Hakemukset ja myönnetyt rahoitukset.....	4
2.2. Projektien jakautuminen alueittain ja toimijoittain	6
2.3. Projektien jakautuminen eri toiminta-alueisiin	8
B. Kumppanuusohjelma	9
2.4. Säätiön kumppanuusohjelma ja sen toimintaperiaatteet	9
2.5. Kumppanuussopimukset.....	9
2.6. Kumppaniyhteistyön vahvistaminen ja laajentaminen	11
C. Tiedotustoiminta	12
D. Hankevalmistelu- ja seuranta.....	13
2.7. Hankevalmistelu	13
2.8. Projektien seuranta ja arviointi	14
2.9. Ihmisoikeusohjelma ja sen toteutus vuonna 2011	16
2.10. Projektien tuloksia ja toiminnan vaikutuksia	17
2.11. Säätiön toiminta suhteessa YK:n vuosituhattavoitteisiin.....	24
2.12. Säätiön toiminta suhteessa läpileikkaaviin teemoihin.....	25
2.13. Laatu työ ja toiminnan kehittäminen	26
E. Hallinto.....	27
2.14. Säätiön hallitus.....	27
2.15. Säätiön kehitysyhteistyöstä vastaava henkilöstö.....	27
2.16. Säätiön talous	28
2.17. Säätiön toimitilat.....	30
3. Yhteistyöverkostot ja muu toiminta	31
3.1. Kansainvälinen verkostoituminen	31
3.2. Säätiöiden välinen yhteistyö	32
4. Tulevaisuuden suuntaviivoja	33

VUOSIKERTOMUS 2011

Yhteenveto

Abilis-säätiön tehtävänä on rahoittaa kehitysmaissa toteutettavia hankkeita, joiden tarkoituksena on parantaa kehitysmaiden vammaisten henkilöiden kykyä vaikuttaa oman elämänsä laatuun. Vuoden 2011 aikana säätiö vastaanotti yli 450 hakemusta, joista se hyväksyi rahoitettavaksi 135. Yhteensä 223 hakemusta hylättiin. Toistatasataa hakemusta jäi odottamaan jatkokäsittelyä. Säätiön avoimen hakumenettelyn takia käynnissä olleiden hankkeiden lukumäärä vaihtelee. Vuonna 2011 oli käynnissä keskimäärin 260 hanketta kerrallaan. Avustusten koko vaihteli 325 – 29 000 euron välillä. Keskimääräinen avustuksen koko oli 7 897 euroa. Eniten säätiön rahoituksella toteutettiin köyhyyden vähentämiseen ja toimeentulon hankintaan liittyviä projekteja, joita oli noin puolet (49 %) kaikista hankkeista. Eniten säätiö tuki vammaisjärjestöjä, joissa eri vammaryhmät olivat edustettuina (67 %). Hakemuksia tuli eniten Afrikasta (49 %), mutta Aasian osuus on viime vuosina kasvanut ja sen osuus vuonna 2011 oli 44 %. Säätiön rahoituksesta ohjautui kaikista köyhimpiin maihin noin 70 %. Säätiön rahoitustoiminta vastaa täten selkeästi sen alkuperäistä tarkoitusta ja tuo lisäarvoa suomalaisen kehitysyhteistyön tavoitteeseen saavuttaa heikoimmassa asemassa olevat väestöryhmät.

Vuoden 2011 alussa säätiö käytti loppuun yhdysvaltalaisen rahoituksen, jota se oli saanut ihmisoikeushankkeisiin vuosina 2007–2009 ja jota oli siirtyvänä summana käytettävissä enää hieman alle kolmetuhatta euroa. Tämä erillisrahoitus raportoitiin rahoittajalle keväällä 2011.

Säätiön hallitus vahvisti pysyväksi toimintatavaksi toiminnanjohtajan päätösvallan tehdä pienten hankkeiden (budjetti alle 2500 euroa) rahoituspäätökset ja kaikki hylkäyspäätökset. Hallitukselle annetaan tiedot kaikista toiminnanjohtajan päätöksistä ja tarvittaessa hallitus tekee muutokset käytössä olevaan toimintatapaan.

Abilis-säätiö panosti vuoden 2011 aikana toimintansa laadun hallintaan ja arviointiin. Laatutyön tuloksena syntynyt laatukäsikirja sisältää toiminnan eri osa-alueille nimetyt hyvän laadun periaatteet sekä tavoitteet ja suunnitelmat laadun mittaamiseen, arvioimiseen ja kehittämiseen. Se ohjaa myös säätiön kehittämistyötä lähivuosina ja antaa linjauksen säätiön rahoitustoiminnan tuloksellisuuden arvioimiselle, joka nostettiin säätiön kehittämistyön yhdeksi keskeiseksi teemaksi. Tämä kehityspoliittisestikin ajankohtainen aihe avun tuloksellisuuden arvioimisesta johti työryhmän perustamiseen ja sopivien mittareiden kehittämiseen Abilis-säätiön pienrahoitustoiminnan arvioinnissa. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2012. Useiden vuosien ajan suunnitelmissa ollut Mekongin alueen maaosatoimiston perustamisen valmistelutyö käynnistyi ja ensimmäinen suunnittelukokous pidettiin elokuussa. Lisärahoitus pohjaa etsittiin ja yhteistyötä laajennettiin Aasian suuntaan (Australia, Japani, Kiina). Säätiön hankehallinnon työkalujen kehittämisen tärkein virstanpylväs oli se, että säätiön julkaisema opaskirjasarja saatiin päivitettyä. Sarjan kolmas osa, raportointimanuaali, ilmestyi nyt ensimmäisen kerran. Aikaisemmat kaksi osaa, suunnittelu- ja hakumanuaali, ilmestyivät uudistettuina versioina. Opaskirjojen käännöstyö säätiön käyttämille pääkielille ja joillekin kansallisille kielille käynnistyi loppuvuodesta 2011.

Abilis-säätiö järjesti yhdessä sisarsäätiöiden (KIOS, Siemenpuu) kanssa 2-päiväisen seminaarin vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen oikeuksista Helsingissä lokakuun alussa. Tapahtuma kokosi yli 200 osallistujaa ja tarjosi säätiön kumppanimaiden edustajille antoisan kokemuksen oheisohjelmineen.

Vuoden aikana sisarsäätiöt ja FIDIDA ry etsivät uusia, tilavampia toimitiloja, joskin muutto siirtyi alkuvuoteen 2012. Abilis-säätiö osallistui FIDIDAn hallinnoiman Vammaiskumppanuusohjelman (VKO) rakentamiseen sekä kommentoi uuden kehityspoliittisen toimenpideohjelman sisältöä. Yhteistyö ulkoasiainministeriön eri yksiköiden kanssa jatkui aktiivisena. Erityisesti Laajemman Euroopan aloite – puiteohjelman suunnitteluun säätiö antoi oman panostuksensa.

1. Johdanto

Abilis – säätiö on suomalaisten vammaisten perustama järjestö, jonka tarkoituksena on edistää eri tavoin vammaisten ihmisten omaa toimintaa, ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja itsenäisen elämän mahdollisuuksia kehitysmaissa sekä Itä-Euroopassa. Säätiö perustettiin vuonna 1998. Rahoitustoimintaa säätiö on harjoittanut vuodesta 1999 alkaen.

Abilis rahoittaa pieniä, luotettavia ja laadukkaita hankkeita, jotka ovat vammaisten ihmisten suunnittelemlia ja toteuttamia. Abilis -säätiö tukee vain vammaisten omaa toimintaa ja pitää erityisen tärkeänä, että tuen vastaanottajaorganisaatiossa vammaiset henkilöt ovat itse merkittävässä asemassa. Näin Abiloksen rahoitus on vaikuttavaa ja edistää vammaisten henkilöiden voimaantumista, osallistumista ja yhteiskunnallista asemaa. Rahoitusta myönnetään ruohonjuuritason järjestöille hankkeisiin, joiden suuruus vaihtelee 200 – 20.000 euroa.

Säätiön toiminnan lisäarvo on siinä, että se tavoittaa kehitysmaissa merkittävän vähemmistöryhmän ja auttaa heitä työskentelemään omien ihmisoikeuksiensa puolesta tavoilla, joihin muut kehitysyhteistyön tukimuodot eivät pysty. Rahoitustoiminnan tärkein kohderyhmä on ruohonjuuritason vammaisjärjestöt. Keskeinen elementti toiminnassa on se, että Etelän järjestöt ovat itse vastuussa hankkeiden toteutuksesta ja hallinnosta, mukaan lukien taloushallinto. Tämä vahvistaa kehitysmaiden vammaisten ja heidän järjestöjensä osaamista ja antaa heille mahdollisuuden oppia projekti- ja yleishallinnon käytäntöjä. Säätiön toiminnan tavoite, kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen alhaalta ylöspäin, toteutuu rahoitustoiminnan kautta.

Vuoden 2011 toiminta jatkoi säätiön rahoitustoimintaa alkuperäisen toiminta-ajatuksen ja vuodelle 2011 vahvistetun toimintasuunnitelman pohjalta. Säätiö käytti tehokkaasti saamansa valtion tuen ja panosti toimintansa laatuun. Vuoden aikana toteutetut toimenpiteet on kirjattu tämän raportin seuraaviin lukuihin.

2. Rahoituskauden toiminta

A. Hankerahoitus

Säätiöllä on avoin haku, johon kehitysmaiden järjestöt voivat lähettää hakemuksia ympäri vuoden. Rahoituspäätökset tehdään saapuneiden hakemusten perusteella. Rahoituksesta pyritään ohjaamaan noin 70 % säätiön kumppanimaihin.

Vuoden 2011 aikana säätiön rahoituksella oli meneillään keskimäärin 260 hanketta. Enimmillään rahoitettavien projektien määrä oli lähes 300. Luku vaihteli vuoden aikana, koska osa projekteista alkoi ja päättyi saman vuoden aikana ja samanaikaisesti uusia, pidempikestoisia projekteja käynnistyi ja/tai päättyi. Yhteensä vuoden aikana käynnissä oli 372 hanketta. Vuoden lopussa (31.12.2011) meneillään oli 258 hanketta 40 maassa.

2.1. Hakemukset ja myönnetyt rahoitukset

Säätiö sai noin tuhat yhteydenottoa vuoden aikana. Eniten yhteydenottoja tuli Pakistanista, Bangladeshista ja Somaliasta. Valtaosa näistä yhteydenotoista ei johtanut hakemuskäsittelyyn, koska yhteydenotot eivät tulleet vammaisjärjestöiltä. Potentiaalisille hakijajärjestöille lähetettiin säätiön hakulomake ja ohjeet. Mikäli yhteydenotto tuli säätiön kumppanimaasta, ohjattiin järjestö yhteistyöhön kumppanijärjestön kanssa.

Vuonna 2011 käsiteltiin yhteensä noin 450 hakemusta. Näistä 135 hyväksyttiin rahoitettaviksi ja 223 hakemusta hylättiin. Toistasataa hakemusta jäi odottamaan tulevaa käsittelyä vuoden 2012

puolella. Taulukko 1. antaa vertailevaa tietoa hyväksytyjen ja hylättyjen hakemusten määrästä viimeisen viiden vuoden aikana.

Käsitellyt hakemukset/ vuosi	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
Hyväksytty	82	37	134	45	114	39	123	41	135	38
Hylätty	139	63	161	55	178	61	178	59	223	62
YHTEENSÄ	221	100	295	100	292	100	301	100	358	100

Taulukko 1. Hyväksytyt ja hylätyt hakemukset vuosina 2007–2011.

Kumppanijärjestöt lähettivät vuonna 2011 keskimäärin 50–100 Abiliksien hakemuskaavaketta projektirahoituksesta kiinnostuneille järjestöille, käsitelivät 10–20 uutta hakemusta¹ sekä antoivat ohjausta ja koulutusta 20 – 30 paikalliselle vammaisjärjestölle. Tämän lisäksi he vastasivat tiedusteluihin ja opastivat puhelimitse ja sähköpostitse (yhteydenottojen lukumäärä vaihteli maittain, jopa 2300 kontaktia vuodessa).

Asianmukaisesti valmistellut hakemukset toimitetaan kumppanimaista Abilis-säätiön toimistoon kumppanijärjestön² lausunnon kera. Hakemusten joukossa on myös sellaisia, joille kumppanijärjestö ei suosittele rahoitusta. Valtaosalle hakemuksista kumppanijärjestö suosittelee rahoitusta, koska heikot hakemukset ovat karsiutuneet pois. Toisaalta joillekin kumppanijärjestöille on syntynyt toimintatapa, ettei heikkoja hakemuksia lähetetä lainkaan. Tämä käytäntö on kuitenkin väärinymmärrästä tilastoja ja päätöksentekoprosessia. Niinpä Abilis-säätiön edustajat ovat ohjanneet kumppanijärjestöjä toimittamaan sekä ne hakemukset, jolle suositellaan että ne, joille ei suositella rahoitusta. Koska kaikki rahoituspäätökset tehdään Abilis-säätiössä, käytäntö turvaa myös kumppanijärjestöjen toiminnan, erityisesti hylkäyspäätösten jälkeen.

Myönteisen rahoituspäätöksen saaneista hakemuksista pieniä avustuksia (budjetti 2500 euroa tai alle) oli 36, perinteisiä avustuksia (budjetti 2501 – 10 000 euroa) 80 ja erityisavustuksia (budjetti yli 10 001 euroa) 19 kappaletta. Keskimääräisen avustuksen koko vuonna 2011 oli 7 897 euroa (vaihteluväli 325 - 29 000 euroa). Pienten hankkeiden avustukset vaihtelivat 325 – 2500 euron välillä, keskimääräinen tuen koko oli noin 2269 euroa. Jos pienet hankkeet jätetään huomiotta, on keskimääräinen myönnön suuruus 9 462 euroa. Avustusten koko on pysynyt suurin piirtein samana viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2010 keskimääräinen avustus oli 9 400 euroa ja vuonna 2009 noin 9 064 euroa.

Pieniä avustuksia ryhdyttiin myöntämään vuonna 2010 ja niiden käyttöä laajennettiin vuonna 2011. Tästä syystä pienten hankkeiden vaikutus sekä kaikkiin hyväksytyihin hankerahoituksiin että keskimääräiseen avustuksen kokoon alkaa todentua vasta nyt. Tavoitteena on, että monissa Afrikan ja Aasian köyhissä maissa, ruohonjuuritason ryhmät aloittaisivat toimintansa nimenomaan pienen rahoituksen turvin. Mikäli tämä toteutuu hankkeiden kokonaismäärä voi kasvaa, vaikka myönnettävän projektirahoituksen volyyymi ei juuri kasvaisikaan.

Hankkeiden hyväksymisprosentti vuonna 2011 oli 38. Suhteellisen korkea hyväksymisprosentti selittyy säätiön kumppanuusohjelmalla, koska useat kumppanijärjestöt karsivat heikot hakemukset pois. Heikkojen ja puutteellisten hakemusten kokonaismäärästä säätiöllä ei ole täysin kattavaa tietoa, mutta yksittäisten kumppanimaitten osalta lukumäärä vaihtelee vuositasolla 30–50 hakemuksen välillä. Puutteellisia hakemuksia ei lähetetä Abilis-säätiölle, vaan ne joko palautetaan hakijajärjestölle jatkotyöstettäväksi tai kumppanijärjestön edustaja opastaa konkreettisesti projektin suunnittelussa ja hakemuksen laatimisessa.

¹ Abilis-säätiön Kumppanuusohjelman mukaisesti hakemus käsitellään seurantaryhmässä (Abilis Review Board, ARB).

² Seurantaryhmän (ARB) ja fasilitaattorin lausunnot hakemuksista.

2.2. Projektien jakautuminen alueittain ja toimijoittain

Hakemuksia saapui kaikista maanosista, eniten kuitenkin Afrikasta ja Aasiasta. Uusia rahoituksia myönnettiin eniten Afrikkaan (66 hanketta, 49 %), joskin sen osuus pienentyi edellisten vuosien osuuksista. Aasian maiden osuus kasvoi vuonna 2011 ja oli noin 44 % (60 hanketta). Samoin hakemusten määrä Latinalaisen Amerikan maista kasvoi ollen noin 5 % kaikista myönnetyistä rahoituksista (7 uutta hanketta, yli 30 hakemusta). Itä-Euroopan maissa säätiön rahoituksella käynnistyi 2 uutta hanketta. Kaikista vuoden 2011 lopussa käynnistä olleista hankkeista hieman yli puolet (55 %) toteutettiin Afrikassa ja 40 % Aasiassa. Loput jakautuivat Latinalaisen Amerikan, Balkanin ja Lähi-idän maiden kesken. Keski-Aasian maissa hankkeiden määrä on kasvanut viime vuosina tasaisesti ja edusti vuonna 2011 reilua kolmannesta Aasian hankkeista ja noin 13 % kaikista säätiön rahoittamista hankkeista.

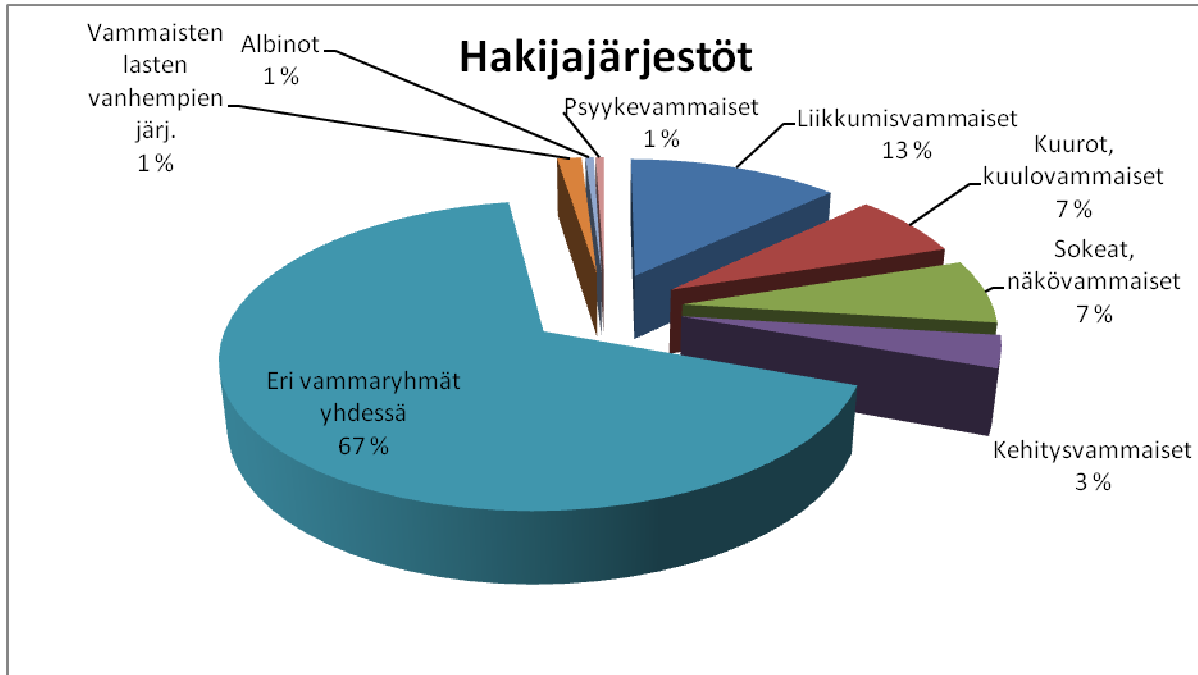
Vuonna 2011 säätiön myöntämistä uusista rahoituksista oli noin 62 % kumppanimaissa. Tämä luku on hieman pienempi kuin tavoitteena oleva 70 % ja edellisinä vuosina saavutettu taso (67-70 %). Merkittävin syy prosenttiosuuden laskuun on se, että säätiö sai paljon hyviä hakemuksia erityisesti Sambiasta ja Somaliasta, mukaan lukien Somalimaa. Samoin säätiö päätti rahoittaa toimintasuunnitelmansa mukaisesti vammaisjärjestöjä nimetyissä Aasian ja Latinalaisen Amerikan maissa, joissa toistaiseksi ei ole kumppanijärjestöä. Vaikka kyse on yksittäisistä hankkeista esimerkeiksi Bhutanissa, Filippiineillä, Sri Lankalla, Thaimaassa ja Perussa, ne kasvattavat ei-kumppanimaiden rahoitusosuutta kokonaisuutena enemmän kuin säätiö oli osannut etukäteen arvioida. Tulos on kuitenkin myönteinen, kun verrataan toteutunutta rahoitustoimintaa toimintasuunnitelmaan. Säätiön rahoitusta pystyttiin ohjaamaan painopistealueille.

Säätiön rahoittamista projekteista sijoittui vuonna 2011 hieman yli puolet (55 %) maailman köyhimpiin maihin (Least Developed Countries, DAC List of ODA Recipients). Jos huomioidaan laajemmin kaikista köyhimmät maailman maat (Least Developed & Other Low Income Countries) on säätiön rahoittamista projekteista lähes 70 % näissä maissa. Säätiön rahoitustoiminta kohdistuu näin ollen kaikista haavoittuvaisimpien kansalaisten (most vulnerable groups) tukemiseen maailman köyhimmissä maissa.

Abilis – säätiön rahoitus kohdistuu valtaosaltaan sellaisille ruohonjuuritason vammaisjärjestöille, jotka toimivat pääkaupunkien ulkopuolella. Vuonna 2011 käynnistyneistä hankkeista toteutetaan maaseutuolosuhteissa noin 74 %. Lukumäärä on säilynyt lähes ennallaan viimeisten vuosien ajan.

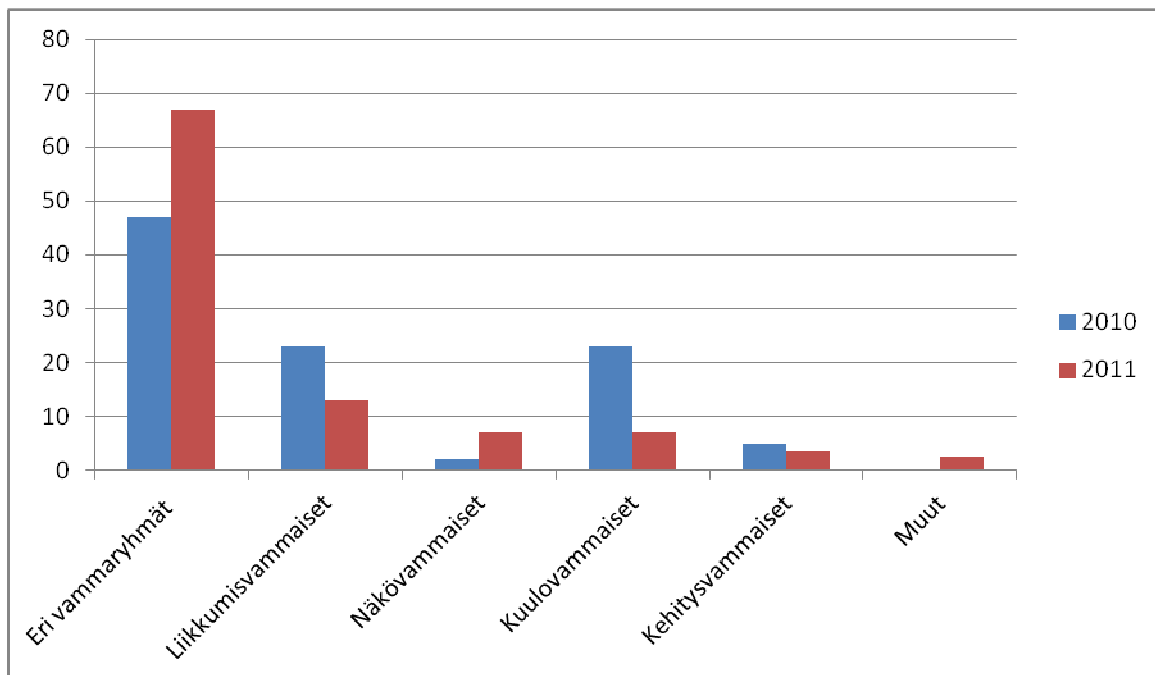
Säätiön tuen piiriin kuuluvat kaikki vammaisjärjestöt riippumatta siitä, mitä vammaryhmää järjestö edustaa. Kehitysmaissa suurin ryhmä ovat liikkumisvammaiset ihmiset, mutta paljon on paikallisia vammaisjärjestöjä, joiden jäsenenä on eri tavoin vammaisia henkilöitä. Abilis-säätiön toimintaideaan tämä soveltuu hyvin, koska säätiö tukee mielellään sellaisia ryhmiä, joissa näkö-, kuulo- ja liikkumisvammaiset sekä muut vammaisryhmät toimivat yhdessä. Vuonna 2011 noin 67 % hakijajärjestöistä edusti tällaista yhteistyöryhmää.

Vuosittain vaihtelua on jonkin verran siinä, missä määrin liikkumis-, kuulo- ja näkövammaisten järjestöt ovat hakeneet rahoitusta Abillis-säätiöltä. Vuonna 2011 liikkumisvammaisten järjestöjen osuus hakijoista oli noin 13 %, kuulo- ja näkövammaisten järjestöjen osuus noin 7 %. Säätiö tuki joitakin kehitysvammaisten ihmisten ryhmiä (3 %) ja vammaisten lasten vanhempien perustamia järjestöjä (1 %), mutta niiden osuus rahoitettavien projektien joukossa on vuositasolla suhteellisen pieni. Säätiö saa vuosittain joitakin hakemuksia psyykevammaisten ja albinoiden perustamilta järjestöiltä. Vuonna 2011 säätiö myönsi rahoitusta sekä yhdelle mielenterveyskuntoutujien, kuurosokeiden että albinoiden toteuttamalle hankkeelle. Eri vammaisjärjestöjen suhteellinen osuus hankkeiden toteuttajina vuonna 2011 alkaneissa hankkeissa on kuvattu kuviossa 1.

Kuvio 1. Eri vammaisjärjestöjen suhteellinen osuus vuonna 2011 alkaneissa hankkeissa.

Vuonna 2011 käynnistyi selkeästi aikaisempia vuosia enemmän sellaisia hankkeita, jotka tarjosivat toimintaa eri vammaryhmien edustajille. Kuvio 2. osoittaa vertailun vuosien 2010 ja 2011 osalta, huomioiden hakijajärjestöjen edustaman vammaisryhmän.

Kuvio 2. Hakijajärjestöjen vertailu vammaryhmittäin vuonna 2010 ja 2011.

2.3. Projektien jakautuminen eri toiminta-alueisiin

Abilis-säätiön rahoitustoiminnan painopisteenä ovat voimassa olevan strategian (2010–2015) mukaisesti seuraavat temaattiset painopistealueet:

- Vammaisten ihmisoikeudet ja edunvalvonta
- YK:n ihmisoikeussopimus ja siitä tiedottaminen
- Vammaisten ihmisten itsenäinen toimeentulon hankinta
- Vammaisten ihmisten itsenäinen elämä ja voimaantuminen
- Vammaisten tyttöjen ja naisten asema, koulutus ja toimeentulon hankinta
- Vammaisten lasten asema ja elinolosuhteet

Vuonna 2011 kaikki säätiön rahoituspäätökset tukivat jollakin tavoin vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien edistämistä ja toteutumista, voimaantumista, itsenäistä elämää ja osallistumismahdollisuuksien kohentamista. Säätiön hakemuskäsittelyyn sisältyy hankkeen rekisteröiminen päätoimintojen osalta (hanketyypit) ja koodaaminen OECD-tilastointia varten (DAC-koodit). Näin rahoitustoiminnan toteutumista voidaan verrata suunniteltuun.

Abilis-säätiön rahoittamat projektit voidaan jakaa toiminnallisiin ryhmiin (hanketyypit), joskin useissa projekteissa toteutetaan monia eri toimintoja rinnakkain ja jaottelu on keinotekoisia. Esimerkiksi valtaosa köyhyyden vähentämishankkeista sisältää myös ammattikoulutusta (kurssit) ja toimeentulohankintaa. Epävirallisen ammatillisen koulutuksen kautta vammaiset ihmiset oppivat perustaitoja (karjanhoito, ompelija, puuseppä, IT -taidot jne.) ja koulutukseen sisällytetään liiketoimintaa tukeva osio, jotta työllistyminen koulutuksen jälkeen olisi mahdollista.

Eniten säätiö rahoittaa toimeentulon hankintaan liittyviä projekteja. Monissa maissa jäsenet arvostavat eniten hankkeita, jotka tuovat konkreettisia muutoksia heidän elämäänsä. Tästä syystä Etelän järjestöt suunnittelevat hankkeita, joiden päätavoitteena on köyhyyden vähentäminen erilaisten tulohankintatapojen avulla. Vammaisten omat pienyritykset voidaan nähdä myös vaikuttamistyönä, kun yhteisö näkee, että vammaiset uskaltavat ja pystyvät tuottamaan työhön ja oman toimeentulonsa hankkimiseen.

Noin puolet (49,6 %) vuonna 2011 käynnistyneistä hankkeista liittyi suoraan köyhyyden vähentämiseen (työllistymiseen, ruokaturvaan). Noin kolmanneksessa projekteista osallistujille tarjottiin ensin ammatillista koulutusta ja hankittiin materiaalia varsinaisen toimeentulon hankinnan käynnistämiseen. Tuen käyttö vaihteli karjan ja maatalouskoneiden, ompelutarvikkeiden ja -koneiden hankkimisesta toimisto- ja tietotekniikkapalveluiden tarjoamiseen. Noin puolet kaikista tulohankintaprojekteista oli maataloushankkeita, jotka paransivat vammaisten ihmisten ja heidän perheensä ruokaturvaa, kun järjestön jäsenille annettiin pääomaa esimerkiksi lehmien, lampaiden tai kanojen ostamiseen.

Useissa hankkeissa toimintoihin sisältyi vaikuttamistyötä, vammaisasioista tiedottamista ja asenteiden muuttamista. Monissa hankkeissa tehtiin rinnakkain myös järjestötyötä tai toimeentulon hankintaa. Noin 16 % hankkeista keskittyi järjestötyöhön, mikä sisälsi sekä järjestön ja jäsenistön kapasiteetin kasvattamista että vaikuttamistyötä. Usein hankkeissa oli kyse aloittelevan tai heikon järjestön vakiinnuttamisesta ja säätiön rahoituksella hankittiin esimerkiksi toimistolaitteita tai koulutettiin järjestön luottamus- ja johtohenkilöitä. Vammaisten ihmisoikeuksia koskevaa tiedottamis-, kouluttamis- ja vaikuttamistyötä toteutettiin yhdeksässä hankkeessa (7 %).

Vuonna 2011 hyväksytyjen hankkeiden joukossa oli jonkin verran aiempaa enemmän vammaisten naisten järjestöjen toimintaa. Yhteensä kymmenessä hankkeessa oli pääpaino vammaisten naisten voimaantumisella ja oikeuksilla. Lisäksi vammaisten naisten tukeminen ja osallistumismahdollisuuksien parantaminen oli osatavoitteena yhteensä 59 hankkeessa, mikä on erityisen hyvä kehityssuunta. Jos huomioidaan vuoden 2011 aikana käynnistyneet säätiön rahoittamat uudet projektit, voidaan hankkeiden jakautuminen esittää taulukkomuodossa projektityypin mukaan seuraavasti (Taulukko 2):

Projektityyppi	Lukumäärä	%
Köyhyyden vähentäminen ja tulonhankinta	67	49,6
Ihmisoikeustyö	22	16,3
Järjestötyö ja vammaisten henkilöiden voimaannuttaminen	22	16,3
Opetus ja -koulutus (perustaitojen opetus, perusopetus)	7	5,2
CBR ja muu kuntoutus (sosiaalinen kuntoutus)	3	2,2
HIV/AIDS ja muut terveydenhuoltoprojektit	9	6,7
Muut hankkeet (esteettömyys, apuvälineet, pistekirjoitus)	5	3,7
YHTEENSÄ	135	100

Taulukko 2. Projektien jakautuminen toimintaluokittain säätiön rahoittamissa vuonna 2011 käynnistyneissä hankkeissa.

B. Kumppanuusohjelma

2.4. Säätiön kumppanuusohjelma ja sen toimintaperiaatteet

Abilis -säätiö on toteuttanut ns. kumppanuusohjelmaa vuodesta 2002 alkaen. Ohjelma käynnistettiin, koska ruohonjuuritason toimijat tarvitsivat tukea, neuvontaa ja koulutusta hankkeen suunnitteluun, toteuttamiseen ja raportointiin. Samalla kumppanuusohjelma tarjoaa säätiölle tärkeää tietoa hakijoiden taustoista ja rahoitettavien hankkeiden toteutuksesta. Kumppanijärjestön velvollisuutena on toimia tiedonvälittäjinä säätiön ja hankkeita toteuttavien järjestöjen välillä.

Kumppanijärjestöksi säätiö on valinnut kustakin kumppanimaasta vakiintuneen vammaisjärjestön, jolla on riittävä kapasiteetti, kokemusta projektihallinnosta ja riittävät yhteistyöverkostot omassa maassaan. Käytännössä säätiön rahoituksella palkattu vastuu- ja yhteyshenkilö, Abilis fasilitaattori, varmistaa projektiavustusta hakeneiden järjestöjen taustoja, neuvoo hankehakemusten täytössä ja seuraa hankkeiden toteuttamista. Erityisesti neuvoja tarvitaan budjetin laadinnassa ja sen varmistamisessa, että hankkeiden ja tukea saaneiden järjestöjen johdossa todella on mahdollisimman suuressa määrin itse vammaisia ihmisiä. Kumppanijärjestöt tarjoavat myös koulutusta hankkeita toteuttaville järjestöille. Yleisimmin toteutettuja koulutusteemoja ovat projektin raportointi ja taloushallinto.

Projektien toteutusvastuu on aina tuensaajalla ja kumppanijärjestö tarjoaa vain asiantuntevaa ohjausta. Rahoituspäätökset tehdään Abilis-säätiön hallituksessa. Säätiö korvaa kumppanijärjestölle ohjelman toteuttamisesta aiheutuvat kulut.

2.5. Kumppanuussopimukset

Säätiön kumppanuusohjelmaa toteutettiin yhdessätoista maassa. Uusin kumppaninyhteistyö aloitettiin maaliskuun alussa 2011 Nepalissa National Federation of Disabled Nepal (NFDN) –järjestön kanssa. Uuden kumppanijärjestön löytymiseksi säätiö teetti vuonna 2010 kapasiteetti-arvion ja kävi paikan päällä tutustumassa arvioinnissa mukana olleisiin järjestöihin. Kumppanuusjärjestön valinta tehtiin näiden perusteella. Uutta kumppanijärjestöä tuettiin vuoden aikana säätiön toimistolta käsin ja sen johtaja tavattiin DPI AP:n alueellisessa kokouksessa elokuussa. Loppuvuodesta (11/2011) säätiön edustajat kävivät paikan päällä kouluttamassa uuden

kumppanijärjestön vastuuryhmää (Abilis fasilitaattori, Abilis Review Board). Yhteistyö lähti aktiivisesti käyntiin ja kumppanijärjestö käsitteli jo noin 20 uutta hakemusta.

Yhteistyö tadjikistanilaisen NOIT-järjestön kanssa lopetettiin toukokuussa 2011. Tilalle vaihdettiin ISHTIROK, vammaisten naisten järjestö, joka käytännössä on jo hoitanut kumppaniyhteistyön toteutusta NOIT:n alaisuudessa useiden vuosien ajan. Ennen yhteistyön päättämistä säätiön edustajat kävivät Tadjikistanissa ja keskustelivat sekä vanhan että uuden kumppanijärjestön kanssa. Kumppanijärjestövaihdoksen keskeisin peruste oli se, että NOIT:lla ei ollut riittävää kapasiteettia hoitaa kumppanuusohjelman alaisia toimia, vaan se teetti työt muilla. Uusi kumppanijärjestö puolestaan edustaa maan uudempaa vammaisjärjestökenttää ja sillä on laajat verkostot, mukaan lukien maaseutualueet. Samoin heillä on aktiivinen ja innostunut toimihenkilö- ja vapaaehtoisryhmä, projektityön ja taloushallinnon osaamista sekä kyky tukea ruohonjuuritason ryhmiä, erityisesti vammaisten naisten omaa toimintaa.

Yhteistyö Bangladeshissa toimivan Handicap International'n (HI) kanssa päättyi vuoden 2011 lopussa. Monivuotinen yhteistyö oli kärsinyt Abiliksen ja HI:n erilaisesta toimintaideologiasta, mutta oli myös tarjonnut väliaikaisen ratkaisun saada kanavoitua Abilis-säätiön tukea bangladeshilaisille järjestöille. HI tukee jo vakiintuneempia vammaisjärjestöjä ja edellyttää järjestöiltä kohtuullisen hyvää kapasiteettia (hallinto- ja taloushallinto). Abiliksen toiminta ruohonjuuritasolla ei saanut täyttä tukea HI:ltä. Tämä näkyi muun muassa siinä, että HI ei tukenut riittävästi aloittelevia järjestöä siinä rekisteröimisprosessissa, joka tarvitaan ulkomaalaisen rahoituksen vastaanottamista varten. Vuoden 2011 aikana kahdeksan järjestöä odotti virallisen luvan saamista, eikä Abilis-säätiö voinut maksaa myönnettyjä rahoituksia. Päinvastoin säätiö joutui perumaan rahoituspäätöksen kolmessa tapauksessa, koska järjestön hakemus (vuodelta 2008) ja lupaprosessi olivat vanhentuneet. Loppuvuodesta 2011 säätiön edustajien Bangladeshin matkan aikana vahvistui, että maahan tarvitaan sellainen kumppanijärjestö, joka sekä tuntee ruohonjuuritason toimijoiden haasteet mutta myös viranomaisyhteistyön. Säätiö valmistelee uuden kumppaniyhteistyön Bangladeshissa huolella ja käyttää siirtymävaiheessa erityisjärjestelyitä, jotta käynnissä olevat hankkeet eivät jää monitoroimatta.

Suunnitelmat selkiyttää Somalimaan Vammaisfoorumin (Somaliland National Disability Forum, SNDF) kanssa tehtävää yhteistyötä murenivat syyskesällä 2011, kun kyseisen järjestön johtaja, Mohamed Aden Duaale ei saanut viisumia tulla Suomeen. Viisumihakuprosessiin Addis Abebassa yhdistettiin kuitenkin hänen opintokäyntinsä Abilis-säätiön etiopialaiseen kumppanijärjestöön ECDD:hen. Vajaan viikon aikana Mohamed Aden Duaale pääsi seuraamaan, kuinka fasilitaattori työskentelee, ohjaa hakijajärjestöjä ja monitoroi projekteja. Jatko-yhteistyötä koskevat keskustelut olisi kuitenkin lähitulevaisuudessa käytävä, sillä Somalimaasta saapui yli 30 uutta hakemusta ja SNDF toimi useiden hakemusten taustatarkastajana ja käynnissä olevien hankkeiden monitoroijana. Virallista kumppaniyhteistyösopimusta säätiön ja SNDF:n välillä ei kuitenkaan ole.

Säätiön tarkoituksena on toimintasuunnitelman 2011 mukaan etsiä kumppanijärjestöä Latinalaisen Amerikan valitusta maasta, teettää kapasiteettiarvio potentiaalisista vammaisjärjestöistä ja siltä pohjalta harkita uuden kumppaniyhteistyön käynnistämistä. Tähän ei kuitenkaan päästy, sillä säätiön aktiivisesta tiedon levittämisestä ja yhteyksistä alueen maihin ja vammaisjärjestöihin huolimatta, paikallisten järjestöjen yhteydenpito ja kapasiteetti eivät antaneet mahdollisuuksia nopeampaan asian etenemiseen. Työ jatkuu vuonna 2012 ja se kirjattiin toimintasuunnitelmaan. Todennäköisesti kumppaniyhteistyön rakentamisen edellytyksenä on, että säätiön edustajat matkustavat alueelle ja tapaavat kasvotusten eri vammaisjärjestöjen edustajia. Yksi mahdollisuus on, että Abilis-säätiö osallistuu seuraavaan alueelliseen DPI:n kokoukseen, esittelee toimintaa ja keskustelee eri maiden vammaisjärjestöjen kanssa yhteistyön mahdollisuuksista. Samalle matkalle olisi tarpeellista yhdistää joidenkin käynnissä olevien hankkeiden seuranta ja hakijajärjestöjen tapaamiset. Kumppaniyhteistyön valmistelussa säätiö huomioi Suomen uuden kehityspoliittisen linjauksen ja säätiön rahoitustoiminnan tilan alueella. Kumppaniyhteistyön käynnistäminen tehdään vain siinä tilanteessa, että rahoitustoiminnan kannalta sitä tarvitaan ja se hyödyttää säätiön hankehallinnon toteutusta.

Vuoden 2011 aikana voimassa olleet kumppanuussopimukset on esitetty taulukossa 3.

Järjestön nimi	Maa	Kumppanuus vuodesta	Budjetti vuodelle 2011 (€)	Rahoitus vuonna 2011 (€)
Mobility India, MI	Intia	2002	24 000	25 274
National Union of Disabled Persons of Uganda, NUDIPU	Uganda	2002	26 000	24 500
Almatynskoe Gorodskoe Obstshestvo Invalidov, AGOI	Kazakhstan	2003	24 000	21 020
Information Centre on Disability (ICD)	Tansania	2006	24 000	20 140
Ethiopian Center for Disability and Development , ECDD	Etiopia	2007	24 500	23 500 (+ 9900 v.2010)
Handicap International (HI), Bangladesh	Bangladesh	2008	26 500	25 241
Handicap International (HI), Mosambik	Mosambik	2008	20 000	20 000 (13 833 + 10 000)
Cambodian Disabled People´s Organization, CDPO	Kambodzha	2008	20 000	17 340
Disabled People´s Organization of Tajikistan, NOIT (31.5.2011 asti)	Tadzhikistan	2008	17 000	4 384
Public Organization Disabled Women´s League, ISHTIROK (1.6.2011 alkaen)	Tadzhikistan	2011	.9 179	4 590
OO Souz Invalidov Issykkulskoi Oblasti, RAVENSTVO	Kirgisia	2010	17 000	19 931
National Federation of the Disabled Nepal , NFDN (1.3.2011 alkaen)	Nepal	2011	12 000	12 000
Yhteensä			235 000	231 653

Taulukko 3. Vuonna 2011 voimassa olleet kumppanuussopimukset ja niiden rahoitus maittain.

2.6. Kumppaniyhteistyön vahvistaminen ja laajentaminen

Säätiön kehittämä kumppanuusohjelma on tärkeä osa Abilis – säätiön hankehallintoa, erityisesti hankkeiden taustaselvityksissä ja projektien seurannassa. Vuodesta 2002 alkanut toimintatapa on laajentunut ja muutamasta yksittäisestä kumppanijärjestöstä on kasvanut toimijajoukko, jonka jokaisella edustajalla on erilaista asiantuntijuutta maan ja järjestön taustan pohjalta. Niinpä säätiö on joutunut luomaan linjauksia ja yhteisiä käytäntöjä eri kumppanimaissa toteutettavan ohjelman toteutukseen. Vuoden 2011 lopussa säätiö valmisteli erillisen kyselyn, jolla kartoitetaan kumppanijärjestöjen kokemuksia kumppaniyhteistyön sisällöstä ja toimivuudesta, työtavoista ja tiedon välityksestä. Saadut vastaukset, kehittämistarpeet ja –ideat otetaan huomioon vuonna

2012, kun säätiön kumppanuusohjelmaa kehitetään ja sen toteutukseen laaditaan lisää työkaluja ja linjauksia.

Vuoden 2011 aikana säätiö jatkoi kumppanijärjestöjen koulutusta, joka toteutui erityisesti seurantamatkojen yhteydessä. Abilis -säätiön edustajat pääsivät kouluttamaan fasilitaattoreita paikallisten hakija- ja toteuttajajärjestöjen ohjaamiseen (kouluttamiseen) ja tukemiseen sekä projektien monitoroimiseen. Samoin kumppanuusohjelman alle nimetyn seurantatyöryhmän (Abilis Review Board) jäseniä koulutettiin ymmärtämään ryhmän rooli ja tehtävät hakemusten ja loppuraporttien käsittelyssä sekä kumppanuusohjelman toteutuksessa ja seurannassa. Itse kumppanijärjestön johtoa ja työntekijöitä ohjattiin heidän roolissaan ja vastuussaan. Koulutussessiot toteutettiin osana Tansanian, Etiopian, Tadžikistanin, Kazakstanin ja Nepalin seurantamatkan ohjelmaa.

Koulutuksen lisäksi säätiö ohjasi kumppanijärjestöjen edustajia, erityisesti fasilitaattoria ja ARB:n jäseniä käyttämään niitä työkaluja, joita säätiö on tuottanut (mm. yhteenvedot hakemuksista, väli- ja loppuraporteista sekä vierailuistaan hakijajärjestöihin ja projekteihin). Laadukas, toimiva ja tarkoituksenmukainen kumppanuusohjelma voi palvella säätiötä siinä, että hankehallintoa siirretään Etelän kumppaneille, ministeriön teettämän evaluaation (2008) suositusten mukaisesti.

Kumppanuusohjelman avulla Abiloksen toimisto on saanut tukea ja vahvuutta omaan työhönsä. Kumppanijärjestöt antavat sellaisia taustatietoja, joita Suomesta käsin olisi ollut vaikeaa saada selville. Toisaalta kumppanijärjestöt antoivat palautetta, että Abiloksen tuen ja kumppaniohjelman avulla heidän järjestönsä on pystynyt vastaamaan oman maansa ruohonjuuritason järjestöjen välittömiin tarpeisiin, kouluttamaan vammaisista henkilöistä järjestöjohtajia ja edistämään vammaisuuden näkemistä yhteiskunnallisena kysymyksenä. Ruohonjuuritason toimijoiden tavoittaminen ja heidän toimintansa tukeminen voidaan täten toteuttaa laadukkaasti kumppaniohjelman kautta. Hyvä yhteistyö muiden kumppanijärjestöjen rahoittajien kanssa on osaltaan vahvistanut kansainvälistä yhteistyötä ja verkoston toimintaa (ks. tarkemmin Luku 6.).

Abilis-säätiön lähivuosien suunnitelmissa on lisätä kumppanimaiden määrää. Pidempiaikaisesti kumppanijärjestöä on etsitty Sambiasta, jossa säätiön rahoituksella on jatkuvasti meneillään 10–20 projektia. Sopivan järjestön löytäminen tehtävään ei ole ollut helppoa, mutta marras-joulukuussa 2011 toteutetun säätiön seurantamatkan havaintojen ja keskustelujen pohjalta tilanne voisi pian olla toinen. Säätiö jatkaa kumppanuusohjelman laajentamista tavoitteellisesti ja huomioi siinä sekä aikaisemmat kokemukset että kasvavan rahoitustoiminnan esille nostaman tarpeen saada tukea hankehallintoon hyvältä ja luotettavalta paikalliselta vammaisjärjestöltä. Samoin säätiö haluaa hyödyntää kumppanuusohjelman sisältöä ja rakennetta suunnitellessaan Mekongin alueen toimintaa. Erityisesti hakija- ja toteuttajajärjestöille suunnattu käytännönläheinen koulutus ja neuvonta ovat niitä elementtejä, joita ruohonjuuritason toimijat tarvitsevat rahoituksen lisäksi. Vaikka teknisen tuen tarjoaminen ei kuulu varsinaisesti rahoittajan perustyöhön, on avun tuloksellisuuden kannalta erittäin tärkeä huomioida rahoitusta saavien järjestöjen kapasiteetti ja sen mahdollinen vahvistaminen tavoitteellisesti.

C. Tiedotustoiminta

Abilis – säätiön tiedotustoimintaa ohjasi hallituksen hyväksymä³ tiedotus- ja viestintästrategia sekä vuodelle 2011 laadittu tiedotus- ja viestintäsuunnitelma. Molemmat asiakirjat sisältävät säätiön tiedotustoiminnan kaksi erillistä osaa: kotimaassa ja Etelässä tapahtuva tiedotustyö. Kotimaan tiedotustyön tavoitteena on lisätä Abilis – säätiön tunnettavuutta. Etelässä tapahtuvan tiedotustyön kautta säätiö pyrkii saamaan lisää uusia hakijajärjestöjä ja yhteistyötahoja verkostoonsa.

³ Säätiön tiedotus- ja viestintästrategia vahvistettiin hallituksen kokouksessa 30.3.2011.

Kotimaan tiedotustyön painopisteenä vuonna 2011 oli säätiöiden yhteisseminaari ja siihen liittyen ulkomaalaisten puhujavieraiden haastattelut alan lehtiin ja valtamediaan. Abilis-säätiön vieraat saivat jonkin verran mediahuomiota ja heidän haastatteluitaan hyödynnettiin myös säätiön omassa tiedotteessa loppuvuodesta 2011. Säätiö julkaisi kaksi tiedotetta (kesä- ja joulukuussa). Ne julkaistiin viidellä eri kielellä ja kaikki tiedotteet on koottu säätiön nettisivuille (www.abilis.fi). Aikaisempien vuosien tapaan Abilis-säätiö julkaisi rahoitustoiminnastaan teema-artikkeleita Kynnys- ja VOIMA -lehdissä. Samoin säätiö oli mukana Maailma kylässä – tapahtumassa toukokuussa, sekä oman paikan että FIDIDA ry:n hallinnoiman Vammaiskumppanuusohjelman (VKO) kanssa. Festivaalien yksi alateema oli vammaisuus ja näin VKO ja Abilis-säätiö saivat hyvin huomiota ja vammaisasiat näkyvyyttä.

Vuoden tärkeä tiedotustyön panostus liittyi hankehallintoon ja sen tueksi julkaistuihin säätiön opaskirjoihin. Aikaisemmin ilmestyneet suunnittelu- ja hakumanuaalit (Planning for Success: Participatory Project Planning, Abilis Manual 1 & Writing a Project Proposal, Abilis Manual 2), päivitettiin ja uudistettiin. Sarjan kolmas osa, raportointimanuaali (Project Reporting, Abilis Manual 3) julkaistiin nyt ensimmäistä kertaa. Nyt koko opaskirjasarja on valmis, kun vuonna 2010 julkaistu hallintomanuaali (Good Governance Manual, Abilis Manual 4) otetaan mukaan kokonaisuuteen. Hallintomanuaalia jaettiin kaikille kumppanijärjestöille, minkä mahdollisti se, että käännös venäjänkielille valmistui heti alkuvuodesta 2011. Kaikki hankehallinnon opaskirjat (manuaalit 1-3) julkaistaan säätiön käyttämällä maailman pääkielillä (englanti, ranska, espanja, portugali, venäjä) ja joillakin kansallisilla kielillä kuten Amhara, Bangla, Khmer ja Swahili. Käännöstyö jatkuu vuonna 2012.

Loppuvuodesta säätiö julkisti suunnitelmansa koota kirja rahoitustoiminnan kautta saaduista muutoksista vammaisten ihmisten elämässä. Avointa kutsua kirjoittaa oma tarina Abilis-säätiön kirjaan levitettiin kumppanimaihin ja sellaisiin hankkeisiin, joiden kanssa projektikoordinaattorit olivat yhteydessä. Tarinoita kootaan maaliskuulle 2012 asti, jonka jälkeen aineisto käsitellään ja muokataan kirjaksi. Tavoitteena on, että kirja julkaistaan syksyllä 2012, mahdollisesti säätiön kumppaniseminaarin aikaan.

D. Hankevalmistelu- ja seuranta

2.7. Hankevalmistelu

Hankevalmistelulla tarkoitetaan Abilis-säätiöön saapuvien rahoitushakemusten arviointia ja taustaselvitysten tekemistä sekä siihen liittyvää asiantuntijatyötä. Abilixen projektikoordinaattorit ohjaavat tarvittaessa hakijajärjestöjä, mikä kuuluu hankevalmistelutyöhön. Samoin koordinaattorit vastaavat avustustiedusteluihin ja lähettävät potentiaalisille hakijoille hakuohjeet ja –lomakkeen. Hyvin toteutetun hankevalmistelun tavoitteena on varmistaa säätiön tukemien hankkeiden onnistuminen ja vaikuttavuus sekä taata tasapuolinen ja avoin kohtelu huolimatta siitä, että tukea hakevien järjestöjen toimintaympäristöt ja kapasiteetit vaihtelevat runsaasti.

Hankalissa olosuhteissa toimivat ja/tai toimintaansa aloittelevat järjestöt tarvitsevat tiiviimpää tukea ja seurantaa kuin asemansa jo vakiinnuttaneet järjestöt. Abilis-säätiö pitää tärkeänä yhdistää rahalliseen tukeen tiivis vuoropuhelu hanketta toteuttavan järjestön kanssa, jolloin hankkeen suunnittelun, toteuttamisen ja raportoinnin prosessi on itsessään järjestön kapasiteettia kasvattava. Mikäli kyseessä on Abilixen kumppanimaa, tarjoaa tukea ja koulutusta kumppanijärjestö ja erikseen järjestöjen fasilitointia varten palkattu henkilö, Abilis fasilitaattori. Vammaisten oma toiminta koko projektisyklin ajan on asia, jota korostetaan Abilixen työssä ja manuaaleissa, mutta tuetaan myös käytännössä.

Hallituksen jäsenten asiantuntemusta käytetään hyväksi hanketyön eri vaiheissa. Kaikki toimiston käsittelevät ja valmistelevat hakemukset hyväksytään hallituksessa, lukuun ottamatta pieniä ja nopeasti päätettäviä hankehakemuksia.

2.8. Projektien seuranta ja arviointi

Säätiö pyrkii varmistamaan hakijajärjestöjen taustat jo ennen projektin käynnistymistä ja seuraa projektin toteutusta koko hankesyklin ajan. Järjestön taustojen varmistamisessa olennainen osa on kumppanijärjestöillä. Kumppanimaissa Abilis fasilitaattori tapaa hakijajärjestöä, mikäli vain se on mahdollista. Ei-kumppanimaista tulevien hakemusten taustat selvittää Abiliksens toimisto, kansainvälisen verkostonsa avulla. Hakijajärjestön vakiintuneisuus varmistetaan siten, että järjestöjä pyydetään toimittamaan rekisteröitymistodistus ja edellisen vuoden tilinpäätös (tai sen puuttuessa saldotodistus pankista) hakemuksen mukana, mikäli tällaiset asiakirjat ovat saatavilla. Jokaiseen hakemukseen vaaditaan myös kaksi suosituskirjettä riippumattomilta tahoilta.

Toimihenkilöt ryhmittelevät hakijat joko aloitteleviin järjestöihin (Newly established organizations) tai vakiintuneempiin järjestöihin (Long established organizations) sen mukaan, onko järjestöllä vakiintunut hallinto ja taloudenhoito tilinpäätöksineen vai ei. Tämän jaottelun perusteella projektikoordinaattorit edellyttävät projekteja toteuttavilta järjestöiltä projektin raportoinnissa joko alkuperäisiä kuitteja (Newly estab.org.) tai projektista suoritettua tilintarkastusta (Long estab.org.). Vuonna 2011 aloittelevia järjestöjä oli 43 % hakijoista. Luku on hieman pienentynyt viime vuosien aikana ja säätiö saa enemmän paikallisten tilintarkastajien raportit osana projektin loppuraporttia.

Käynnissä olevien projektien seuranta

Kumppanijärjestöjen fasilitaattorit seuraavat hankkeiden toteutumista niiden käynnistyttyä säännöllisesti. Projektin aikana fasilitaattori käy keskimäärin kaksi kertaa seuraamassa hankkeen toteutusta ja ohjaamassa raportoinnissa. Hän myös pitää yhteyttä toteuttajajärjestöön puhelimitse, mikäli se on mahdollista. Abilis seuraa hankkeen toteutumista väli- ja loppuraporttien kautta, mahdollisesti muun yhteydenpidon kuten sähköpostin avulla ja käymällä projektissa paikan päällä seurantamatkojen yhteydessä. Säätiön rahoituksella vuonna 2011 meneillään olleista hankkeista 65 % oli Abiliksens kumppanijärjestöjen seurannassa.

Abilis -säätiön hallituksen jäsenet ja toimihenkilöt vierailevat säätiön rahoittamissa projekteissa ja arvioivat sen avulla säätiön toimintaa ja projektien vaikuttavuutta. Vuoden 2011 aikana säätiön edustajat tekivät seurantamatkan Ghanaan ja Sierra Leoneen, Intiaan ja Bangladeshiin, Tansaniaan, Etiopiaan, Tadžikistaniin, Kazakstaniin, Burundiin ja Ugandaan, Nepaliin ja Bangladeshiin sekä Sambiaan⁴. Kaikki toteutuneet matkat pohjasivat toimintasuunnitelmaan. Suunnitelmassa mukana olleet matkat Kaukasukselle ja Latinalaiseen Amerikkaan eivät toteutuneet ja matka Kirgisiaan siirrettiin tarkoituksellisesti⁵ vuodelle 2012. Yhteensä Abiliksens edustajat pääsivät seuraamaan 90 käynnissä⁶ olevan projektin toteutusta ja tapaamaan projektien toteuttajia ja hyödynsääjiä. Matkoilla he tapasivat lisäksi hakijajärjestöjen ja päättäneiden hankkeiden edustajia. Kaikista seurantamatkoista laadittiin matkaraportit⁷ ja ne sisälsivät projektivierailuiden keskeiset havainnot, suositukset ja käydyt keskustelut.

Perusseurannan lisäksi käytiin lokakuussa 2011 kaikki käynnissä olevat hankkeet läpi niiden säätiöseminaarivieraiden kanssa, jotka edustivat Abilis-säätiön kumppanijärjestöä (Kirgisia/Ravenstvo) tai nimettyä seurantaryhmää (Nepal). Samalla keskusteluista poiki kokemusten vaihtoa Etelän järjestöjen edustajien välillä, mikä koettiin erittäin tärkeäksi ja opettavaiseksi osaksi koko Abillisyhteistyötä.

⁴ Matkoista kolme toteutettiin kahden maan yhdistelmämatkana seuraavasti: Ghana & Sierra Leone, Intia & Bangladesh, Burundi & Uganda, Nepal & Bangladesh.

⁵ Säätiön kirgisialaisen kumppanijärjestön Ravenstvon johtaja vieraili Suomessa lokakuussa 2011. Matkan aikana käytiin läpi kumppaninyhteistyöhön ja säätiön rahoitustoimintaan liittyviä asioita. Perustetta matkan toteuttamiselle vuonna 2011 ei näin ollut.

⁶ Seurantamatkojen yhteydessä päästiin arvioimaan noin kolmannes kaikista säätiön rahoituksen alaisista projekteista.

⁷ Seurantamatkoista laaditaan Abilis – säätiön käytännön mukaan lyhyt- ja pitkäraportti. Lyhyt matkaraportti annetaan hallitukselle tiedoksi matkan jälkeen seuraavassa kokouksessa. Pitkä matkaraportti on kattavampi ja voidaan lähettää hallituksen jäsenille sitä pyydettyä.

Säätiön hallitus seurasi projektien etenemistä matkaraporttien ja matkoille osallistumisen kautta. Vuonna 2011 hallituksen jäsen oli mukana kahdella säätiön seurantamatkalla (Ghana & Sierra Leone, Etiopia). Hallituksen jäsenen osallistuminen seurantamatkoille on koettu tärkeäksi osaksi niin hankkeiden seurantaa kuin yhteistyötä Etelän vammaisjärjestöjen kanssa.

Hankkeiden taustojen selvittelyssä avuksi on säätiön toiminnan aikana kehittynyt kotimaisten ja kansainvälisten järjestöjen verkosto.

Päätyvien hankkeiden arviointi ja seuranta

Vuonna 2011 hyväksyttiin yhteensä 94 hankkeen loppuraportit. Näistä 9 oli pienten hankkeiden loppuraporttia. Lisäksi säätiön hallitus hyväksyi viisi ihmisoikeushankkeen loppuraporttia, jotka kuuluivat yhdysvaltalaisen ihmisoikeusrahoituksen alle. Yhteensä hyväksytyjä loppuraportteja oli 99 kappaletta.

Hankkeen enimmäiskesto on säätiön antamien ohjeiden mukaan kaksi vuotta. Suunnitelmassa yleensä ilmoitetaan hankkeen kestoksi yksi vuosi. Keskimäärin projektien kesto oli 21 kuukautta (hieman alle kaksi vuotta). Valtaosa (71 %) projekteista saadaan päätöksen tavoiteajassa eli alle kahden vuoden. Yli kaksi vuotta kestäneissä hankkeissa on usein ollut erilaisia ongelmia, yleisimmin hankkeiden toteutuksessa ja raportoinnissa. Vuoden 2011 osalta päättyneiden hankkeiden kestot on koottu taulukkoon 4.

Projektin kesto	lkm	%
12 kk tai alle	20	21
Yli 1 vuotta	47	50
Yli 2 vuotta	17	18
Yli 3 vuotta	10	11
YHTEENSÄ	94	100

Taulukko 4. Projektien kesto vuonna 2011 päättyneissä projekteissa.

Säätiön talousraportoinnissa ensisijainen vaihtoehto on ollut se, että tukea saanut järjestö teettää tilintarkastuksen ja säilyttää hankkeiden tosineiteiston omassa maassaan. Tuensaaja (Etelän järjestö) toimittaa säätiölle asianmukaiset raportit avustuksen käytöstä sekä tilintarkastajan raportin. Joissakin tapauksissa tilintarkastuksen kulut ovat kuitenkin kohtuuttomat verrattuna hankkeiden kokoon. Jos tilintarkastus tästä tai muusta syystä osoittautui täysin mahdottomaksi, tuensaaja lähetti säätiölle kuluraportin ja alkuperäiset tosineitteet hankkeiden kuluista. Tällöin raportin ja tosineitteen vastaavuus tarkistettiin säätiön toimistossa.

Säätiön rahoitustoiminnan aikana on tapahtunut selkeä muutos siinä, toimittaako toteuttajajärjestö tilintarkastusraportin projektin loppuraportin yhteydessä vai ei. Alkuvuosina projektien ja järjestöjen tilintarkastukset olivat harvinaisia. Vain kehittyneemmät ja toiminnoissaan vakiintuneemmat järjestöt toimittavat nämä asiakirjat. Viime vuosien aikana käytäntö on muuttunut: projektin (tai koko järjestön) tilintarkastusraportti on osa loppuraporttia valtaosassa säätiön rahoittamista projekteista. Säätiö on tukenut kehitystä ja kouluttanut muun muassa kumppanijärjestöjä (fasilitaattoreita) ohjaamaan toteuttajajärjestöjä tähän toimintamalliin.

Keskeytetyt hankkeet vuonna 2011

Säätiön projektirahoitustoiminnassa keskeytyksiä tehdään varsin vähän. Yleisimmät syyt ovat projektin toteuttamiseen, erityisesti taloushallintoon, liittyvät ongelmat ja toteuttajajärjestön sisäiset ristiriidat. Toisaalta vuosittain keskeytetään joitakin hankkeita siitä syystä, että hankkeen

varsinaiset toiminnot ovat jo päättyneet ja ne on saatu toteutettua alkuperäistä suunnitelmaa pienemmillä talousresursseilla. Lisäksi vuosittain on joitakin viivästyneitä hankkeita, joissa varsinainen hanke on toteutettu, mutta raportointi on viivästynyt. Nämä tapaukset ovat hallinnollisesti keskeytyksiä, mikäli viimeistä (3.) erää ei makseta.

Vuonna 2011 säätiö keskeytti 20 hanketta. Näistä viisi oli rahoituspäätöksen perumista, koska hanke ei ollut koskaan käynnistynyt, eikä säätiö ollut maksanut rahoitusta järjestöille. Kolme tällaista rahoituksen peruuttamista oli Bangladeshissa, jossa vammaisjärjestöjen on vaikea saada virallista lupaa vastaanottaa ulkomaista rahoitusta. Yksi peruutus päätös oli Tadžikistanissa, jossa hanketoimintoja ei voitu käynnistää kahden järjestön avainhenkilön kuolemantapauksen vuoksi. Tansaniassa ollut hanketta ei ollut pystytty käynnistämään järjestön heikon kapasiteetin takia.

Säätiö joutui keskeyttämään kolme sellaista hanketta, joista se ryhtyi perimään jo maksettua avustusta takaisin⁸. Näistä vanhin (07AF14) keskeytettiin, koska ugandalainen toteuttajajärjestö ei pystynyt raportoimaan kaikkea saamaansa tukea säätiölle. Tarkempi selvitys osoitti, että hankkeeseen sisältynyt kanojen hankinta oli johtanut varkaustapaukseen ja järjestö oli poliisitutkinnan ja oikeusprosessin kautta ryhtynyt hakemaan tuomiota epärehelliselle kananvälittäjälle, joka vei rahat, mutta ei tuonut vastineeksi kanoja. Oikeusprosessi on kesken ja Abilis-säätiö seuraa sen edistymistä. Etiopiassa keskeytynyt hanke (09AF019) oli ajautunut vaikeuksiin leipomolaitteiden hankinnan jälkeen. Leipomon toimintaa ei koskaan saatu käyntiin, ilmeisesti heikon järjestödemokratian takia. Yhdessä tapauksessa (10AF173, Tansania) oli kyse talousväärytyksestä. Kaikki takaisinperintään johtaneet keskeytyspäätökset säätiö on ilmoittanut vastuuvirkamiehelleen ulkoasiainministeriöön. Säätiö noudattaa kolmen vuoden perintäohjetta ja karhuu takaisinperittävää osuutta vähintään kolmen kirjeen avulla. Koska kaikki kolme vuoden 2011 takaisinperintätapausta on säätiön kumppanimaissa, on takaisinperintätoimissa ja –seurannassa mukana kumppanijärjestö.

2.9. Ihmisoikeushjelma ja sen toteutus vuonna 2011

Vuonna 2011 Abilis-säätiöllä oli yhdysvaltalaisen rahoittajan (American Jewish World Service) siirtyvää rahoitusta edelliseltä vuodelta yhteensä vain 2933 euroa sekä 894 euroa, joka oli palautunut keskeytyneen hankkeen rahoituksesta (yhteensä 3827 euroa). Tätä erillisrahoitusta säätiö oli saanut vuosina 2007–2009 ja se oli tarkoitettu vammaisten ihmisoikeuksien parantamiseen ja YK:n vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimusta koskevaan työhön. Siirtyvä rahoitus käytettiin loppuun alkuvuodesta 2011.

Yhteensä vuoden aikana käynnissä oli kuusi ihmisoikeusprojektia. Kaikki rahoituspäätökset oli tehty aikaisempina vuosina. Neljä hanketta päättyi, yksi jouduttiin keskeyttämään toteuttajajärjestön heikon kapasiteetin takia ja viimeisen hankkeen loppuraportin hyväksyminen siirtyi vuoden 2012 alkupuolelle⁹.

Ihmisoikeushankkeiden keskeiset sisältö- ja painopistealueet olivat YK:n vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimus, sen kääntäminen paikallisille kielille, vammaisten ihmisten ja heidän perheenjäsentensä kouluttaminen sekä tietoisuuden lisääminen viranomaisten ja valtaväestön keskuudessa. Abiloksen myöntämän rahoituksen avulla tuotettiin lisäksi radio-ohjelmia ja ihmisoikeusmateriaalia, tehtiin vaikuttamistyötä poliitikoiden ja päättäjien keskuudessa.

⁸ Takaisinperintään jouduttiin seuraavissa hankkeissa: 07AF14, 09AF019, 10AF173

⁹ Hankkeen 3.erä maksetaan UM:n rahoituksen alta, koska kaikki IOH-rahoitus on käytetty. Asiasta tehtiin hallituksen päätös 30.3.2011.

2.10. Projektien tuloksia ja toiminnan vaikutuksia

Abilis -säätiön rahoitustoiminnan keskiössä ovat kehitysmaiden vammaisten suunnittelemat ja toteuttamat projektit. Olemalla mukana hankkeen valmistelussa ja käytännön toteutuksessa vammaiset ihmiset saavat kokemusta ja oppivat asioita – voimaantuvat olemaan aktiivisia yhteisön jäseniä. Säätiön tukea halutaan kohdistaa erityisesti ruohonjuuritason toimijoille, vammaisten ihmisten järjestöille ja ryhmille. Ruohonjuuritasolla vammaiset ihmiset ovat hyvin köyhiä, vain vähän kouluja käyneitä ja usein vailla työtä ja toimeentuloa. Siksi Abiloksen tarjoama tuki kohdistuu usein toimeentulon hankintaan ja sitä mahdollisesti edeltävään epäviralliseen ammatilliseen koulutukseen. Abiloksen pienen, tai itse asiassa kehitysmaiden ihmisten näkökulmasta katsottuna huomattavan, taloudellisen tuen kautta voidaan havaita myönteistä muutosta niin yksilö- kuin järjestötasolla. Vaikka toteuttajajärjestöt ovat vähän kokemusta omaavia toimijoita, hankkeiden konkreettinen sisältö ohjaa järjestöjen edustajia ja hyödynsaajia aktiiviseen osallistumiseen. Juuri vammaisten osallistuminen onkin yksi keskeinen elementti Abilis – säätiön rahoitustoiminnassa. Vammaisten osallistumista tuetaan niin hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa kuin varsinaisessa työllistymisessäkin. Vammaisten oma panos on merkittävä ja vaikutusmahdollisuus korkea. Ruohonjuuritasolle suunnatulla projektirahoituksella tarjotaan täten merkityksellinen lisäarvo suomalaiseen kehitysyhteistyöhön. Vaikka projektien koko on pieni, sen vaikutukset voivat olla suuret, monelle kehitysmaan vammaiselle ihmiselle ensiarvoisen tärkeitä.

Säätiön rahoittamat projektit voidaan luokitella toiminnallisiin ryhmiin ja koota yleisimmin toteutettavat projektitoiminnot ja niiden vaikutukset kyseisten ryhmien kautta. Tämä luokittelu on luonnollisesti yleistämistä, mutta tarjoaa konkreettisia esimerkkejä siitä, miten projektien toteuttajat ja hyödynsaajat eri projekteissa ovat raportoineet saavutettuja tuloksia. Merkillä pantavaa on myös se, että säätiön rahoittamien projektien kautta on saatu sellaisiakin vaikutuksia, joita varsinaisessa hankesuunnitelmassa tai raporteissa ei mainita. Toteuttamalla projektia vammaiset ihmiset ovat oppineet hankehallintoa, kasvattaneet järjestönsä kapasiteettia ja laajentaneet järjestön toimintaa. Usein yhteistyö paikallisviranomaisten ja muiden järjestöjen kanssa on parantunut. Samoin yhteiskunnan ja yhteisön asennoituminen vammaisuuteen on muuttunut myönteisemmäksi. Pohjoisen näkökulmasta nämä ovat myönteisiä vaikutuksia. Etelän toimijalle toimeentulon hankkiminen ja nälän poistaminen ovat ensisijaiset tulokset.

Säätiön rahoitustoiminnan vaikuttavuuden ja tulosten arviointia on pohdittu useiden vuosien ajan. Ihmisoikeushankkeiden seurannassa ja vaikuttavuusarvioinnissa on käytetty mittareita (indikaattoreita), mutta mittareiden käyttö muissa hankkeissa on ollut suppeampaa. Säätiö jatkaa toimintansa vaikuttavuuden ja tulosten kestävyysarviointia ja arviointityökalujen kehittämistä lähivuosina. Keskeisenä tavoitteena on luoda sellaiset mittausvälineet, joiden kautta voidaan koota systemaattisesti tietoa siitä, mitä muutoksia hanke saa aikaan yksilön elämässä ja kuinka pysyviä nämä muutokset ovat. Aikaisempien vuosien kokeilu- ja analyysityö on pohjana tälle jatkokehittämistyölle.

Seuraavilla sivuilla esitellään kuvaavia esimerkkejä vuonna 2011 päättyneistä hankkeista toimintaluokittain. Esimerkkiprojektien avulla halutaan kertoa hieman yksityiskohtaisemmin vammaisten ihmisten tarpeet sekä projektin kautta aikaansaatu muutos yksilöiden ja/tai yhteisön elämässä.

A. TOIMEENTULON PARANTAMINEN JA KÖYHYEDEN VÄHENTÄMINEN

Vuonna 2011 päättyneistä hankkeista hieman alle puolet (46 %) oli toimeentulon hankintaan ja köyhyyden vähentämiseen liittyviä hankkeita. Tyypillisiä hanketoimintoja olivat karjankasvatus, maatalous, puu- ja käsityöt, tietokonetaidot ja siihen liittyvä työllisyys sekä leipomotoiminta. Pienyritystoiminta oli osa hanketoimintaa yli puolessa päättyneistä hankkeista. Eri alojen ammatillista koulutusta tarjottiin lähes kaikissa hankkeissa. Hyvä ja kuvaava esimerkki säätiön rahoittamasta

toimeentulon hankintaprojektista on seuraava Nepalissa toteutettu hanke, jolle myös maan hallitus on antanut arvostusta:

Projektin nimi:	Improved opportunities for employment creation and independent living skills to persons with disabilities (PWDs) in Nepal
Toteuttajajärjestö:	National Rehabilitation Centre of the Disabled (NRCD) Nepal
Myönnetty summa:	7 567 €
Projektin kesto:	03/2010 – 12/2010
Projektin lyhyt kuvaus:	Projektin tarkoituksena oli tarjota ammatillista koulutusta ja tukea vammaisten henkilöiden itsensä työllistämistä
Projektitoiminnot:	Ammatillista koulutusta kynttilän valmistukseen ja karjanhoitoon, sikojen ja vuohien jakaminen, vertaistukiryhmien perustaminen, starttirahan ja tarvikkeiden jakaminen ryhmille
Keskeiset tulokset:	50 vammaista henkilöä sai kynttilänvalmistuskoulutusta, 50 vammaista henkilöä sai sikoja tai vuohia sekä eläinten hoitoon liittyvää koulutusta, hankitut eläimet poikivat ja uusia hyödynsääjiä (52) saatiin mukaan, kun näille annettiin eläimiä ja eläintenhoitokoulutusta. Yhteensä 152 henkilöä työllisti itsensä joko kynttilän valmistuksen tai eläinten kasvatuksen kautta. Lisäksi projektin aikana tiedotettiin vammaisten ihmisten oikeuksista ja YK:n vammaissopimuksesta, jonka kautta yhteisön tietoisuus vammaisten ihmisten oikeuksista on kasvanut.
Vaikutukset:	Vammaisten osallistujien ammatilliset taidot vahvistuivat ja työllisyys lisääntyi, elintaso nousi ja integroituminen yhteisöön parani. Lisäksi projekti antoi lisämotivaatiota, kasvatti koko järjestön itsetuntoa ja lisäsi järjestön tuloja (5 % projektin tuotoista meni järjestölle).

Toimeentulohankintaprojekteissa keskeiset tulokset liittyivät kasvaneeseen toimeentuloon ja työllistymiseen. Samoin useat projektit osoittivat, että vammaiset ihmiset ovat kykeneviä elättämään itsensä, kun heille annetaan siihen mahdollisuus. Erilaisia tuotteita valmistamalla ja myymällä vammaiset henkilöt ovat pystyneet vastaamaan omien tarpeidensa lisäksi myös koko yhteisön tarpeisiin.

B. VAIKUTTAMISTYÖ

Säätiön rahoittama vaikuttamistyö sisältää vammaisten ihmisten tietoisuuden lisäämisen ja laajemmalle yhteisölle suunnatun tiedotus- ja vaikuttamistyön. Keskeisenä tavoitteena on muuttaa vammaisten ihmisten perheenjäsenten, lähiyhteisön ja laajemminkin yhteiskunnan asennoitumista vammaisuutta ja vammaisia ihmisiä kohtaan myönteisemmäksi. Vaikuttamistyön keinoina toistuvat usein koulutukset, tiedotustilaisuudet ja erilainen materiaali, jota painetaan, jaetaan tai levitetään muutoin ihmisten tietoon (radio-ohjelmat, kutsutilaisuudet jne.). Noin 10 % päättyneistä projekteista teki vaikuttamistyötä eri muodoissaan. Seuraava esimerkki kuvaa vaikuttamistyötä, jota säätiön rahoituksella toteutettiin Ghanassa:

Projektin nimi:	Presentation of Presidential Aspirants' Policies for Persons with Disabilities
Toteuttajajärjestö:	Ghana Society of the Physically Disabled (GSPD)
Myönnetty summa:	3 010 €

- Projektin kesto:** 09/2008 – 02/2011
- Projektin lyhyt kuvaus:** Projektin tarkoituksena oli järjestää foorumi, johon kutsuttiin sekä poliittisten puolueiden että vammaisjärjestöjen edustajia. Tavoitteena oli lisätä puolueiden edustajien tietoisuutta vammaisuudesta ja heille annettiin mahdollisuus esittää vammaisuuteen liittyviä kysymyksiä.
- Projektitoiminnot:** Järjestettiin foorumi, johon osallistui kaikista neljästä suurimmasta puolueesta että vammaisjärjestöistä edustajia (yhteensä noin 250 henkilöä). Foorumin keskustelua ja sen vaikutuksia arvioitiin arviointikaavakkeen avulla.
- Keskeiset tulokset:** 185 vammaista henkilöä osallistui foorumiin, jonka suurimmat mielenkiinnon kohteet olivat terveydenhuolto, työnsaanti ja koulutus. Vammaiset osallistujat alkoivat tunnistaa oikeutensa äänestää vaaleissa ja osallistua poliittiseen toimintaan ja keskusteluun. Osallistujista 53 % arvioi seuraavansa politiikkaa jatkossakin.
- Vaikutukset:** Politikoiden vammaistietoisuus lisääntyi ja asennoituminen vammaisia ihmisiä kohtaan muuttui myönteisemmäksi, vammaisten ihmisten tietoisuus omista oikeuksistaan sekä vaikuttamismahdollisuuksistaan yhteiskunnassa lisääntyi. Toteuttajajärjestö sai lisäidean kerätä tietoa vammaisten tarpeista ja järjestää vastaavanlaisia foorumeita myös jatkossa.

Vaikuttamistyön hankkeissa päätulokset keskittyivät vammaisten henkilöiden ja yhteisön lisääntyneeseen tietoisuuteen vammaisuudesta ja vammaisten henkilöiden tarpeista. Samoin hankkeiden kautta on lisätty vammaisten ihmisten mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa yhteisössä. Yhteisön, viranomaisten ja päättäjien asennoitumisen muutos on se, johon hankkeilla on tähdätty ja josta useissa loppuraporteissa mainittiin. Vaikka vaikutustyö ja asenteisiin vaikuttaminen ei ole nopea prosessi, ihmisten tietoisuus vaikuttaa lisääntyneen, ja sille pohjalle toivotaan pysyvämpien muutosten ja kehityksen pohjaavan.

C. JÄRJESTÖTYÖ JA VAMMAISTEN HENKILÖIDEN KAPASITEETIN KASVATTAMINEN

Vuonna 2011 päättyneiden hankkeiden joukossa oli lähes kolmannes (28 %) sellaisia hankkeita, joiden tarkoituksena oli vahvistaa vammaisten henkilöiden osallistumista, kouluttautumista ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä lisätä vammaisjärjestöjen kapasiteettia. Järjestön kapasiteetin kasvattaminen on usein osa laajempaa hankekokonaisuutta. Abilis – säätiön rahoituksen avulla moni järjestö on päässyt vakiinnuttamaan toimintaansa ja talouttansa. Samalla sen jäsenistön elintaso ja elämänlaatu ovat kohentuneet. Toisaalta projektien toteuttamisen ja raportoinnin kautta järjestöt saavat konkreettista kokemusta hallinnollisista käytännöistä ja rahoittajayhteistyöstä. Tukemalla ruohonjuuritason vammaisjärjestöjä projektien toteuttamisessa Abilis -säätiö tukee yksittäisten vammaisten jäsenten voimaantumista, mutta samalla koko järjestön kehittymistä. Seuraava esimerkki on hyvä kuvaus siitä, kuinka Abilis-säätiön pienellä rahoituksella ja tuella voidaan voimaannuttaa yksittäisiä ihmisiä ja saada heidät perustamaan oma järjestö, joka voi edistää vammaisten ihmisten itsenäistä elämää Sri Lankassa

- Projektin nimi:** Navoda Disabled Peoples Organization (NDPO)
- Toteuttajajärjestö:** Navoda Foundation Limited
- Myönnetty summa:** 2 493 €

- Projektin kesto:** 06/2011 – 12/2011
- Projektin lyhyt kuvaus:** Tavoitteena oli vahvistaa vastaperustetun järjestön ja sen jäsenten osaamista muun muassa tietokoneiden käytössä, englannin kielessä, projektihallinnossa ja kirjanpidossa. Käytännön tavoitteena oli kouluttaa 7 vammaista henkilöä pyörittämään järjestöä, rekisteröidä järjestö, jotta se voi toimia laillisesti, ja kehittää järjestöä demokraattiseksi ja osaavaksi toimijaksi, jolla on osaavat vammaiset johtajat.
- Projektitoiminnot:** Järjestön kapasiteetin kasvattamiseen tähtäävä koulutus, joka sisälsi tietokonekoulutusta, englannin kielen opetusta ja järjestölle räätälöidyn taloushallinnon kurssin.
- Keskeiset tulokset:** Projektin aikana kolme vammaista henkilöä sai koulutusta tietokoneen käyttöön, kaksi englannin kieleen ja yksi henkilö projektihallintoon. Tämän lisäksi viisi vammaista henkilöä osallistui ryhmälle erityisesti räätälöidylle taloushallinnon kurssille.
- Vaikutukset:** Järjestön johdon kapasiteetti ja osaaminen vahvistui ja järjestön toiminta sain vahvan perustan. Järjestö sai myös perustettua toimiston. Projektin aikana ryhmä haki virallista statusta järjestölleen ja sai sen 7.12.2011. Järjestöllä on jatkosuunnitelmia ja se hakee rahoitusta ihmisoikeustyöhön ja YK:n vammaissopimuksesta tiedottamiseen.

Yllä kuvattu esimerkki kuvaa järjestön perustamisen ensiaskeleita. Moni muu säätiön rahoittama projekti sisälsi johtajuus-, talous- ja järjestötyön koulutusta, jonka kautta mukana olleet järjestöedustajat halusivat vahvistaa osaamistaan ja koko järjestön kapasiteettia. Erityisen paljon vuonna 2011 säätiö tuki rahoituksellaan vammaisten naisten perustamia järjestöjä. Vaikka järjestötyö ei usein ollut hankkeen painopiste, vaan toimeentulonhankinta, sisälsi projekti toimintoja, joiden kautta vammaiset naiset voimaantuivat ja saivat tukea järjestötyölleenkin.

D. IHMISOIKEUSTYÖ

Abilis –säätiö tuki vuoden 2011 aikana 31 hanketta, joissa vammaisten ihmisoikeudet olivat toiminnan keskiössä tai osana hankkeen kokonaisuutta. Näistä kuuteen hankkeeseen käytettiin yhdysvaltalaisista rahoitusta ja loput rahoitettiin ulkoasianministeriön tuella. Ihmisoikeushankkeiden avulla lisättiin vammaisten ihmisten tietoisuutta omista oikeuksistaan, tiedotettiin perheenjäseniä, viranomaisia ja päättävissä asemissa olevia vammaisten ihmisoikeuksista ja YK:n vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimuksesta. Päätyneitä ihmisoikeushankkeita oli vuonna 2011 yhteensä 8 kappaletta. Seuraava tapausesimerkki Sambian antaa kuvauksen siitä, miten säätiön rahoituksen avulla voidaan tukea vammaisten henkilöiden poliittisia oikeuksia ja mahdollistaa äänestäminen.

- Projektin nimi:** Mainstream and enhance deaf persons participation in electoral process and structures on the Copperbelt province
- Toteuttajajärjestö:** Zambia Deaf Youth and Women
- Myönnetty summa:** 10 123 €
- Projektin kesto:** 06/2009 – 07/2010
- Projektin lyhyt kuvaus:** Projektin tavoitteena oli vahvistaa kuurojen kapasiteettia niin, että nämä voisivat äänestää syksyn 2011 vaaleissa.

- Projektitoiminnot:** Projektin alussa koulutettiin 15 kuuroa kouluttajaa (ToT), jotka jakoivat saamaansa tietoa omilla maantieteellisillä toimialueillaan toisille kuuroille. Koulutus sisälsi perustietoa vaikuttamistyöstä, äänestämisestä ja vaaliprosessista. Samoin se antoi käytännönläheisiä vinkkejä saada kuurot mukaan äänestämään ja tunnistamaan omat oikeudet kansalaisina. Projektin aikana jaettiin materiaalia äänestämisestä ja poliittisesta toiminnasta.
- Keskeiset tulokset:** Kuurojen äänestäjien määrä nousi selvästi. 550 kuuroa sambialaista rekisteröityi ja äänesti ensimmäistä kertaa elämässään. Kuurot äänestäjät kokivat voimaantuneensa ja saaneensa mahdollisuuden tulla mukaan päätöksentekoprosessiin, ja jopa päätöksentekijöiksi.
- Vaikutukset:** Sambian kansallinen vaalilautakunta ryhtyi käyttämään viittomakieltä mainostaessaan tulevia vaaleja televisiossa. Se myös ilmaisi halunsa huomioda vammaiset äänestäjät jatkossa vielä laajemmin ja tuottaa vammaisille henkilöille soveltuvaa materiaalia. Sambian hallitus lupasi julkaista uuden perustuslain pistekirjoituksella. Kuurot kokivat, että heidän ”äänensä” kuului vaalien aikana ja maan johtokin tunnisti vammaisten yhtäläiset kansalaisoikeudet.

E. ESTEETTÖMYYS, VIITTOMAKIELI, PISTEKIRJOITUS JA APUVÄLINEET

Vuonna 2011 päättyi viisi säätiön rahoittamia esteettömyyshanketta. Hankkeiden kautta raivattiin osallistumisen esteitä, rakennettiin esteetön sauna, esteettömiä kylpytiloja ja käymälöitä, tarjottiin liikkumisen apuvälineitä, opetettiin viittomakieltä ja koulutettiin viittomakielen tulkkeja, opetettiin pistekirjoitusta sekä tuotettiin pistekirjoitusmateriaalia. Näiden hankkeiden jälkeen monet vammaiset ihmiset ovat päässeet osallistumaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Monelle apuvälineen saanti tai kommunikaatitavan löytäminen on avannut aivan uuden elämän. Hankkeilla on ollut voimaannuttava vaikutus. Esimerkkiprojekti Somaliasta kuvaa yhden hankkeen kautta sitä, miten esteettömien kylpytilojen ja käymälöiden rakentaminen edesauttaa pakolaisleirillä asuvien vammaisten ihmisten terveyttä ja hyvinvointia:

- Projektin nimi:** Construction of disabled IDPs (Internally Displaced People) livelihood
- Toteuttajajärjestö:** Humanitarian Organization for Disabled People (HOPE)
- Myönnetty summa:** 10 000 €
- Projektin kesto:** 09/2009 – 01/2010 (raportoitu 02/2011)
- Projektin lyhyt kuvaus:** Projektin tarkoituksena oli rakentaa 17 esteetöntä käymälää ja 10 saavutettavaa jätteenkeräyspistettä pakolaisleirille mahdollistamaan leirillä asuvien vammaisten ihmisten peruselämisen. Pesutilat sijoitettiin käymälän läheisyyteen.
- Projektitoiminnot:** Rakennettiin 16 esteetöntä käymälää ja pesutilat sekä 10 jätteenkeräyspaikkaa.
- Keskeiset tulokset:** Pakolaisleirillä asuvat vammaiset pääsevät käyttämään käymälöitä ja jätteenkeräyspaikkoja sekä peseytymään esteettömissä kylpytiloissa.
- Vaikutukset:** Pakolaisleirillä asuvien vammaisten perustarpeiden tyydyttyminen koheni; koko yhteisön tietoisuus terveyshaitoista pakolaisleirillä kasvoi.

F. YHTEISÖPOHJAINEN JA SOSIAALINEN KUNTOUTUS

Abilis – säätiön rahoituksella on käynnissä joitakin kuntoutustoimiin painottuvaa hanketta, joskaan se ei ole säätiön rahoitustoiminnan keskiössä. Usein kuntoutusprojektien toiminnat nivoutuvat vammaisten ihmisten osallistumisen tukemiseen, vammaisuudesta tiedottamiseen (yhteisön asenteisiin vaikuttamiseen) ja toimeentulonhankintaan. Joissakin hankkeissa on keskeisenä elementtinä ollut yhteisöpohjainen kuntoutus ja sen kautta vammaisten yhteisön jäsenten auttaminen ja tukeminen. Yksi esimerkki vammaisten henkilöiden voimaannuttamisesta ja yhteisön asenteisiin vaikuttamisesta on projekti, joka toteutettiin Kazakstanissa:

Projektin nimi:	Through creativity to integration
Toteuttajajärjestö:	Public Association of Persons with Physical Disabilities of Taldykorgan city
Myönnetty summa:	9 541 €
Projektin kesto:	09/2010 – 05/2011
Projektin lyhyt kuvaus:	Tavoitteena oli tuoda esiin vammaisten ihmisten piilevät lahjat ja rohkaista heitä esiintymään ja osallistumaan. Taldykorganin ja kahdelta sen ulkopuoliselta alueelta kutsuttiin lahjakkaita vammaisia ihmisiä taidefestivaaleihin, jotka sisälsivät laulu- ja tanssilkipailun, kuvataide- ja perinnekäsitöiden sekä käyttöesineiden myyntinäyttelyn.
Projektitoiminnot:	Järjestettiin kulttuurifestivaali, kutsuttiin tiedotusvälineiden, alue- ja paikallistelevisioiden ja sanomalehtien edustajat festivaaliin, levitettiin tietoa festivaalista ja valmistauduttiin sekä esityksiä harjoittelemalla että myytäviä tuotteita valmistamalla. Lisäksi perustettiin 7-jäseninen tuomaristo arvioimaan kilpailuja. Lopuksi jaettiin tiedotuslehtisiä 100 vammaiselle ihmiselle yhdeksällä maantieteellisellä alueella.
Keskeiset tulokset:	Yhteensä 248 vammaista henkilöä sai tietoa festivaaleista ja siihen liittyvästä kilpailusta, 45 vammaista henkilöä osallistui kilpailuun, jossa etsittiin vammaistaitelijoita, 300 paikallista katsojaa kävi festivaaleilla ja sai kunniakirjan ja diplomin tapahtumaan osallistumisesta;
Vaikutukset:	Vammaiset henkilöt saivat myönteisiä kokemuksia festivaaleilta, löysivät omia taiteellisia lahjojaan ja taitojaan, joita yhteisö ihaili; yhteisön asennoituminen vammaisuutta kohtaan muuttui myönteisemmäksi ja festivaaleille pyydettiin jatkoa.

G. HIV/AIDS JA MUUT TERVEYDENHUOLTOPROJEKTIT

Vuonna 2011 päättyneiden hankkeiden joukossa oli 3 sellaista hanketta, jossa vammaisille ihmisille tarjottiin HIV/AIDS –koulutusta tai annettiin terveysvalistusta terveyspalveluiden käytön lisäämiseksi. Lisäksi säätiö tuki HIV-positiivisia ja AIDSia sairastavia henkilöitä ja heidän järjestöjään. Seuraava Etiopiassa toteutettu hanke antaa yhden esimerkin säätiön rahoituksella toteutetun HIV/AIDS-hankkeen sisällöstä. Kyse on eri tavoin vammaisten ihmisten järjestöstä. Heitä yhdistää HIV/AIDS.

Projektin nimi:	Training in bamboo work and self-employment for persons with different disabilities and living with HIV/AIDS
Toteuttajajärjestö:	Equal Opportunity Association EOA

Myönnetty summa:	10 446 €
Projektin kesto:	03/2010 – 06/2011
Projektin lyhyt kuvaus:	Projektin tarkoituksena oli antaa ammatillista koulutusta HIV/AIDS-positiivisille vammaisille henkilöille ja turvata näin heidän työllistymisensä ja toimeentulonsa.
Projektitoiminnot:	Järjestettiin bamboo-työn koulutusta 20 osallistujalle, tarjottiin materiaalia käynnistää oma yritystoiminta.
Keskeiset tulokset:	18 vammaista ja HIV/AIDS-positiivista henkilöä sai ammatillista koulutusta tehdä bamboo-tarvikkeita ja -kalusteita.
Vaikutukset:	18 koulutuksen saanutta saivat paremmat mahdollisuudet hankkia toimeentulon, heidän elintasonsa nousi ja integroituminen yhteisöön parantui.

Abilis-säätiö rahoittaa vuosittain myös muita terveyssektorin hankkeita, jotka edistävät vammaisten henkilöiden oikeutta terveyspalveluihin. Vuonna 2011 päättyi onnistunut ja merkityksellinen hanke Kirgisiassa. Lyhyt kuvaus hankkeesta antaa tarkemmat tiedot vammaisten naisten ja tyttöjen saamasta lisääntymisterveyskoulutuksesta:

Projektin nimi:	Happiness of Maternity
Toteuttajajärjestö:	Movement of Youth with Disabilities
Myönnetty summa:	9982 €
Projektin kesto:	03.2010- 09.2011
Projektin lyhyt kuvaus:	Projektin tavoitteena oli lisätä vammaisten naisten ja tyttöjen tietoisuutta lisääntymisterveydestä ja vähentää syrjintää, jota vammaiset naiset kokevat lisääntymisterveyttä ja synnytystä koskevissa asioissa. Samoin terveydenhuoltohenkilöstölle haluttiin antaa oikeaa tietoa vammaisten naisten kyvystä synnyttää ja saada terveitä lapsia. Hankkeen kautta tavoitteena oli myös parantaa vammaisten naisten synnytyspalveluja Kirgisiassa.
Projektitoiminnot:	Projektissa on järjestettiin 7 koulutusta lisääntymisterveydestä vammaisille naisille sekä vammaisten nuorten tyttöjen vanhemmille. Koulutuksia järjestettiin eripuolilla Kirgisiaa. Lisäksi projektissa koulutettiin yhden synnytysairaalan osaston terveydenhuoltohenkilökuntaa kohtaamaan vammaisia naisia. Projektissa julkaistiin esitteitä sekä tehtiin video vammaisten naisten oikeudesta lisääntymisterveyteen, joka näytettiin valtakunnallisella tv-kanavalla.
Keskeiset tulokset:	Yhteensä 164 vammaista naista osallistui koulutuksiin. Koulutuksiin osallistuneet vammaiset naiset saivat ensi kertaa tietää omasta kehostaan sekä uskon siihen, että heillä on yhtäläinen oikeus perustaa perhe ja saada lapsia kuin heidän vammattomilla kanssasisarillaan. He kertoivat myös ymmärtäneensä koulutuksessa sen, että heillä on oikeus itse päättää kenen kanssa he viettävät aikaa ja toteuttavat seksuaalisuuttaan. Aikaisemmin he olivat vain tehneet sen mitä vanhemmat tahtoivat heidän tekevän. Projektin myötä heidän itsetuntonsa kohosi ja he alkoivat huolehtia itsestään. Myös

terveydenhuoltohenkilökunnan asenne muuttui projektin aikana tapahtuneen koulutuksen ansiosta.

Vaikutukset:

Järjestö aikoo jatkaa yhteistyötä kyseisen synnytyssairaalan ja sen henkilökunnan kanssa. Projekti sai laajaa positiivista julkisuutta Kirgisiassa, mikä teki sen vetäjänä toimineesta vammaisesta nuoresta naisesta merkittävän vammaisjohtajan ja esikuvan Kirgisiassa.

2.11. Säätiön toiminta suhteessa YK:n vuosituhattavoitteisiin

YK:n yleiskokous on hyväksynyt päätöslauselman (A7C.3/64/L.5), joka edellyttää vammaisten huomioimista vuosituhattavoitteissa. YK:n jäsenvaltioilta ei ole kuitenkaan pyydetty raportoimaan vammaisten tilanteesta. Abilis -säätiön toiminta edistää monilla tavoin YK:n asettamien vuosituhattavoitteiden toteutumista. Alla on lueteltu vuosituhattavoitteet ja eritelty kohdittain, miten säätiön toiminta edisti niiden toteutumista vuonna 2011.

Vuosituhattavoite 1. Äärimmäisen köyhyyden ja nälän poistaminen

Lähes kaikki säätiön rahoittamat projektit palvelevat vammaisten ihmisten köyhyyden vähentämistä. Säätiön rahoittamissa projekteissa tarjotaan koulutusta, lisätään tietoisuutta, käynnistetään pienyrittäjyystoimintaa ja tuetaan itsensä työllistämistä sekä käynnistetään toimeentulon hankintaa järjestöille ja niiden jäsenille. Vuonna 2011 säätiön rahoituksella käynnistyneistä hankkeista noin puolessa päätavoite oli vammaisten ihmisten köyhyyden vähentäminen ja tulonhankinta. Välillisesti köyhyyden vähentyminen sisältyi lähes kaikkiin rahoitettaviin hankkeisiin.

Vuosituhattavoite 2. Peruskoulutusmahdollisuuksien takaaminen kaikille

Vammaisten lasten peruskoulutus ei toteudu vielä kovinkaan kattavasti, varsinkaan kehitysmaaolosuhteissa. Vuonna 2011 yhteensä neljässä säätiön rahoittamista projekteista pyrki suoraan edistämään vammaisten lasten pääsyä peruskoulutuksen piiriin. Lisäksi kaksitoista hanketta tarjosi elämäntaitojen ja perusasioiden koulutusta nuorille vammaisille. Peruskoulutuksen saaminen vammaisille lapsille oli yhtenä teemana myös kahdessa hankkeessa, joissa tehtiin vaikuttamistyötä ja edistettiin vammaisten ihmisoikeuksien toteutumista.

Vuosituhattavoite 3. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman parantaminen

Säätiö rahoitti vuonna 2011 yhteensä 18 hanketta, joiden keskeinen tavoite oli sukupuolten tasa-arvo. Näissä vammaisten naisten järjestöjen toteuttamissa projekteissa tavoitteena oli lisätä vammaisten naisten ja tyttöjen tietoisuutta omista oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan sekä tarjota koulutusta ja toimeentuloa. Samoin projekteissa kasvatettiin vammaisten naisten järjestöjen kapasiteettia. Lisäksi 59 hankkeessa huomioitiin vammaisten naisten tasavertaiset osallistumismahdollisuudet toiminnan osatavoitteena.

Vuosituhattavoite 4. Lapsikuolleisuuden vähentäminen

Säätiö ei tue suoraan lääketieteellisiä hankkeita, mutta vammaisten lasten henkiinjäämistä edistää kaikki vammaisten ihmisten aseman parantumisessa tapahtuva myönteinen kehitys.

Vuosituhattavoite 5. Odottavien äitien terveyden edistäminen

Säätiön rahoittamista hankkeista vain muutama kohdistuu terveydenhuoltoon, mukaan lukien odottavien äitien terveyden edistäminen. Vuonna 2011 säätiö rahoitti yhdeksää projektia, joka tarjosi terveystasatusta ja -valistusta, erityisesti naisille. Vammaisille naisille tarjottu terveystasatusta on erityisen tärkeää, koska he jäävät usein terveystasatusta ja -neuvonnan ulkopuolelle.

Vuosituhattavoite 6. Taistelu HIV/AIDS:ia, malariaa ja muita tauteja vastaan

Säätiön rahoituksella toteutettiin vuonna 2011 kolmea sellaista hanketta, jossa pyrittiin valistamaan vammaisia ihmisiä HIV/AIDS -asioista. Säätiö tuki yhtä hanketta, jonka avulla HIV-positiivisille vammaisille ihmisille tarjottiin ammatillista koulutusta ja toimeentuloa, koska he ovat moninkertaisesti syrjittyjä ja köyhiä. Terveyspalveluiden käyttöön ohjaaminen ja palveluista tiedottaminen on tukemassa vammaisten ihmisten hakeutumista terveyspalveluiden käyttäjiksi. Tärkeä toiminta on myös terveysviranomaisten ja terveyspalveluita tarjoavien toimijoiden kouluttaminen, jotta he hyväksyvät vammaiset ihmiset osaksi asiakaskuntaa.

Vuosituhattavoite 7. Ympäristön kestävä kehityksen varmistaminen

Abilis –säätiön toiminnan keskiössä on haavoittuvimmat ihmisryhmät – vammaiset henkilöt, mutta säätiö tukee hankkeita, jotka varmistava ympäristön kestävä kehitystä ja luonnonvarojen säästämistä. Säätiö rahoituksella päättyi yksi hanke, jossa hyödynnettiin aurinkoenergiaa kotitalouskäyttöön. Säätiön saaman tiedon mukaan aikaisempaan vuonna päätynyt vastaava hanke oli edelleen toiminnassa ja aurinkokeittimen avulla yhteisö pystyi keittämään vettä ja ruokaa.

Vuosituhattavoite 8. Sitoutuminen globaaliin kumppanuuteen kehityksen edistämiseksi

Abilis -säätiö on mukana kansainvälisessä vammaisliikkeessä ja tukee vammaisia ihmisiä ja heidän järjestöjään toimimaan aktiivisesti niin omassa maassaan kuin yhdessä muiden kanssa. YK:n vammaisten ihmisten ihmisoikeuksien sopimus tarjoaa hyvän pohjan toimia vammaisten oikeuksien puolesta kansallisesti ja kansainvälisesti. Säätiö tukee vammaisjärjestöjä tekemään työtä sen puolesta, että mahdollisimman monet valtiot ratifioivat sopimuksen.

2.12. Säätiön toiminta suhteessa läpileikkaaviin teemoihin

Abilis – säätiön toiminta kohdistuu kehitysmaiden vammaisiin ihmisiin, jotka ovat oman yhteiskuntansa vähemmistö, helposti syrjäytyvä ja varsin usein vailla ihmisoikeuksia. Valtaosa vammaisista lapsista ei pääse kouluun ja vammaiset aikuiset ovat lukutaidottomia ja vailla ammattia, työtä ja toimeentuloa. Vammaiset ihmiset ovat todella köyhiä. Vammaisuuteen liittyy paljon virheellisiä uskomuksia ja stigmaa. Vammaisten tyttöjen ja naisten syrjintä on moninkertaista ja heidän asemansa erityisen vaikea. Abilis – säätiön kautta kanavoitu rahoitus kohdistuu kaikista haavoittuvaisimpiin ihmisiin ja heidän ihmisoikeuksiensa edistämiseen kehitysmaissa. Samalla kun projektirahoituksen kautta vammaisjärjestöt ja heidän jäsenensä saavat suoraa taloudellista tukea, säätiö tukee vammaisia ihmisiä olemaan aktiivisia, osallistumaan ja vaikuttamaan. Vain sitä kautta vammaisten ihmisten elinolosuhteet ja asema yhteiskunnassa voivat kohentua.

Säätiöllä on jo useiden vuosien ajan ollut rahoitustoiminnan yhtenä painopisteenä vammaisten naisten tukeminen ja sukupuolten tasa-arvoinen kohtelu. Vuonna 2011 tätä tavoitetta tuki selkeästi 18 hanketta. Valtaosa näistä hankkeista oli vammaisten naisten omien järjestöjen toteuttamia projekteja, osassa huomioidaan myös HIV/AIDSin vastainen taistelu.

Säätiö huomioi ympäristöasiat niiden hankkeiden osalta, joissa projektitoiminnoilla voi olla vaikutusta ympäristöön. Uutuutena on hankkeiden joukkoon noussut aurinkoenergian hyödyntäminen ruokahuollon käyttöön ja sitä kautta luonnontaloudellinen kestävä kehitys on ollut esillä säätiön rahoituspäätöksiä valmisteltaessa ja toteutettaessa. Saadut hyvät kokemukset kannustavat tukemaan ympäristöystävällisiä energiamuotoja. Toimeentulonhankintaan usein liittyvä maatalous, karjankasvatus ja kasvien viljely ohjataan toteuttamaan paikallisten asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä. Säätiön eläintenhoito-ohjeet¹⁰ huomioivat niin ikään ekologisesti kestävä kehityksen.

¹⁰ Abilis Animal Husbandary. Basic Guidelines for Animal Management, part I and II.

2.13. Laatutyö ja toiminnan kehittäminen

Aikaisempina vuosina toteutettu kehittämistyö hankehallinnon käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi vakiintui vuoden 2011 aikana. Samoin rahoituksen kriteereitä, uusia lomakkeita ja hankehallinnon työkaluja käytettiin perustyon toteutuksessa ja seurannassa. Rahoitustoiminnassa käytettiin edellisenä vuonna valmisteltua ja hallituksen vakiinnuttamaa 3-portaista jakoa: pienet ja nopeat, perinteiset ja isot, erityisavustukset¹¹. Pienten avustusten rahoituspäätökset teki toiminnanjohtaja ja niitä oli yhteensä 36 kappaletta. Vuonna 2010 käynnistetty kokeilu, jolla lisättiin toiminnanjohtajan päätösvaltaa, vakiinnutettiin pysyväksi toimintatavaksi vuonna 2011. Päätökset annettiin hallitukselle tiedoksi päätöstä seuraavassa kokouksessa. Hankehallinnon siirtämistä Etelän kumppaneille –pilottia jatkettiin Etiopiassa. Jatkon perusteina olivat pilottitoiminnan viivästynyt käynnistyminen edellisenä vuonna, muutokset kumppanijärjestön organisaatiossa ja pilottitoiminnan alaisten käytäntöjen niukka toteutus. Pilottitoimintaa suunniteltiin säätiön seurantamatkan yhteydessä huhti-toukokuussa 2011 Addis Abebassa. Valmistelutyöskentelyssä kumppanijärjestö oli aktiivisesti mukana miettimässä käytäntöjä sekä Abiloksen toimiston ja kumppanijärjestön rooleja ja vastuita. Käytännön toteutus jäi edelleen vähäiseksi.

Säätiö panosti vuoden aikana henkilöstöhallintoon ja valmisteli varhaisen tuen toimintamallin, jossa huomioidaan niin työn kuormitustekijät kuin mahdolliset toimenpiteet työssä jaksamisen tukena. Samoin laatutyössä huomio kiinnitettiin osaavaan ja ammattitaitoiseen henkilöstöön, joka on säätiön keskeinen resurssi. Toimihenkilöiden osallistumista Kepan ja muiden alan toimijoiden järjestämiin koulutuksiin ja tapahtumiin tuettiin. Koulutusten teemoja olivat muun muassa ihmisoikeus- ja tulosperustainen toimintatapa sekä naiset rauhan ja demokratian rakentajina. Ajankohtaisia kehityspoliittisia teemoja ja maakohtaisia asioita käsitteleviin koulutuksiin ja tilaisuuksiin toimihenkilöt osallistuivat myös aktiivisesti. Säätiö oli myös mukana kommentoimassa uutta Kehityspoliittista toimenpideohjelmää (KEPO 2012), joka vahvistettiin Valtioneuvostossa helmikuussa 2012.

Abilis – säätiö on alusta alkaen toiminut selkeästi kertarahoituksen antajana. Projektirahoituksella on haluttu antaa sysäys aktiiviseen toimintaan ja osallistumiseen, jonka jälkeen järjestö hankkii rahoitusta muualta. Toimintatapa on kuitenkin vuosien varrella saanut vääristyneitä piirteitä niin, että yhteen hankehakemukseen on sisällytetty runsaslukuinen määrä erilaisia toimintoja, koska hakijajärjestö on halunnut mahdollistaa kaiken mahdolliseen kertarahoitukseen. Samalla budjetti on kasvanut ja hankekokonaisuus laajentunut haasteelliseksi ja jopa vaikeasti hallinnoitavaksi. Hankkeiden tulokset ovat osittain jääneet laimeiksi, koska kaikkia projektin osa-alueita ei ole voitu toteuttaa tehokkaasti. Pienempien, rajatumpien ja realistisempien hankkeiden toteuttamisella on puolestaan päästy varsin mittaviin tuloksiin.

Vuoden 2011 aikana säätiön edustajat jatkoivat keskustelua rahoitustoiminnan periaatteista ja esille tulleista haasteista. Koska säätiö haluaa kehittää rahoitustoimintaansa vastaamaan kehitysmaiden vammaisten ja heidän järjestöjensä tarpeita, huomioi säätiö sopivan rahoituksen hakijan osaamisen ja kapasiteetin rahoitusta myönnettäessä. Vaikka säätiön rahoituksesta valtaosa on kertarahoituksia, usea hakija sai säätiöltä jo toisen tai jopa kolmannen projektirahoituksen, kuitenkin eri toimintoihin kuin aikaisempi rahoitus oli kohdistunut. Nykyisen toimintatavan perusperiaate on, että pienemmän ja hyvin toteutetun projektin jälkeen järjestö voi hakea säätiöltä uutta rahoitusta, uudensisältöiseen hankkeeseen. Avustuksia voidaan jatkossa myöntää samalle hakijajärjestölle, jos uusi hanke on perusteltu ja aiempi hanke toteutettu ja raportoitu asianmukaisesti. Samoin kumppanijärjestöille annetaan tarkempia ohjeita säätiön rahoitustoiminnan toteutuksesta, jotta he voivat ohjata hakijajärjestöjä jo suunnitteluvaiheessa tekemään realistisempia suunnitelmia ja jakamaan kehitettävät osa-alueet kahdeksi eri hankkeeksi yhden sijaan.

¹¹ Pienten hankkeiden budjetti 2500 € tai alle, perinteisten avustusten 2501 - 10 000 € ja isojen avustusten 10 001 € tai enemmän.

Vuoden 2011 aikana säätiö kokosi toimintansa eri osa-alueet sisältävän laatukäsikirjan ja linjasi laatutyön sisällön ja tavoitteet. Kaksiosainen laatukäsikirja kuvaa säätiön toiminnan prosesseja ja eri osa-alueille nimetyt hyvän laadun periaatteet. Samoin se avaa laadun arviointiin, mittaamiseen ja kehittämiseen linjattuja painopisteitä. Lähivuosien laatutyössä painottuvat avun tuloksellisuuden arvioiminen, mikä on ajankohtainen kehityspoliittinen teema Suomessa. Säätiön rahoitustoiminnan kannalta on oleellista luoda mittaamismenetelmä, jonka avulla säätiö voi systemaattisesti kerätä tietoa rahoittamistaan hankkeista, hankkeiden aikaan saamista muutoksista yksilön ja/tai yhteisön elämässä sekä sitä, kuinka kestäviä nämä muutokset ovat. Loppuvuodesta 2011 säätiö ryhtyi aktiivisesti suunnittelemaan rahoitustoiminnan kautta saatujen tulosten ja vaikutusten sekä niiden kestävyuden arviointia ja mittaamista. Alkusuunnittelua varten perustettiin 4-henkinen työryhmä¹², jonka tehtävänä on valmistella arvioinnin kehittämistyötä ja hakea mahdollisia toimintatapoja kehittämistyön toteutukselle.

E. Hallinto

2.14. Säätiön hallitus

Säätiön hallituksen kokoonpano säilyi samana kuin edellisenä vuonna, pohjautuen hallituksen 2-vuotiseen toimintakauteen. Hallituksen kokoonpano oli seuraava:

Kalle Könkkölä	puheenjohtaja	liikkumisvammainen, pyörätuolin käyttäjä
Ari Suutarla	varapuheenjohtaja	kuurosokea, opaskoiran käyttäjä
Liisa Kauppinen	jäsen	kuuro, viittomakielinen
Maija Könkkölä	jäsen	näkövammainen
Pekka Tuominen	jäsen	liikkumisvammainen
Birgitta Rantakari	jäsen	Diakonissalaitoksen säätiön edustaja
Jukka Kumpuvuori	jäsen	liikkumisvammainen, pyörätuolin käyttäjä
Irmeli Leinos	varajäsen	Diakonissalaitoksen säätiön edustajan henkilökohtainen varajäsen
Amu Urhonen	varajäsen	liikkumisvammainen, pyörätuolin käyttäjä

Hallituksen puheenjohtajana toimi säätiön perustaja Kalle Könkkölä. Hallitus kokoontui yhteensä kuusi kertaa vuoden aikana. Lokakuussa 2011 hallitus kokoontui toimihenkilöiden kanssa erilliseen laatutyön työkokoukseen, jossa työstettiin säätiön laatujärjestelmää ja nimettiin hyvän laadun periaatteita säätiön toiminnan eri osa-alueille.

2.15. Säätiön kehitysyhteistyöstä vastaava henkilöstö

Abilis -säätiön vakituisessa työsuhteessa olevien toimihenkilöiden lukumäärä säilyi vuoden aikana samana. Joulukuussa 2011 yksi projektikoordinaattori jäi äitiysvapaalle ja hänen sijaisekseen rekrytoitiin määräaikaiseen työsuhteeseen uusi toimihenkilö. Säätiön palveluksessa vuoden 2011 aikana olivat seuraavat toimihenkilöt:

- ❖ toiminnanjohtaja Marjo Heinonen
- ❖ projektikoordinaattori Tuula Heima-Tirkkonen
- ❖ projektikoordinaattori Leena Hahle (osa-aikaeläke)
- ❖ projektikoordinaattori Jaana Linna
- ❖ projektikoordinaattori Andrea Fichtmüller (16.12.2011 alkaen äitiysvapaalla)
- ❖ projektikoordinaattori Marina Kitaigorodski

¹² Arviointityötä koskevaan työryhmään kuuluvat säätiön edustajina Kalle Könkkölä ja Marjo Heinonen. Säätiön ulkopuolelta mukana ovat dosentti Matti T. Laitinen ja tohtori Hisayo Katsui.

- ❖ projektikoordinaattori Slade Syakango (tuntityö)
- ❖ projektikoordinaattori Arto Vilmi¹³
- ❖ talousassistentti Nina Stieren
- ❖ projektikoordinaattori Rea Konttinen (äitiysvapaan sijainen 5.12.2011 alkaen)

Projektikoordinaattoreiden toimenkuvan keskeinen sisältö oli hankehallinto. Keskimäärin yhdellä projektikoordinaattorilla oli kaksi kumppanijärjestöä ja noin 40–50 projektia vastuullaan. Hankehallinnon työtehtäviin sisältyi yhteydenpitoa hakija- ja kumppanijärjestöihin, hakemusten käsittelyä, rahoituspäätöksen jälkeistä hankeseurantaa sekä toimistolla että paikan päällä projekteissa (seurantamatkojen avulla) sekä raporttien tarkastusta tarvittavine toimenpiteineen. Projektihallinnon työvälineenä Abilis – säätiö käytti Prospekti – projektihallinnon ohjelmaa, johon tehtiin muokkauksia pitkin vuotta niin, että se paremmin vastaisi säätiön toteuttaman hankehallinnon tarpeita.

Säätiön taloushallinnon tehtäviä hoiti toiminnanjohtajan alaisuudessa talousassistentti. Säätiön kirjanpitoa ja palkkahallinnon hoiti Administer Oy. Taloushallinnon tehtävien hoidossa käytettiin sähköistä taloushallinnon järjestelmää (eFina). Säätiön tilintarkastajina toimivat Raimo Hakola (HTM) ja Kristian Seemer (HTM). Varatilintarkastajina olivat Matti Pirnes (HTM) ja Kari Mikkola (HTM).

2.16. Säätiön talous

Säätiön rahoituspohja vuonna 2011

Säätiö saa pääosin rahoituksensa ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövaroista. Vuonna 2011 säätiö noudatti 11.1.2010 ulkoasiainministeriön kanssa allekirjoitetun sitoumuksen liitteenä jätettyä tuenkäyttösuunnitelmaa vuosille 2010 – 2012 ja vuosisuunnitelmaa 2011. Ulkoasiainministeriön tuki vuodelle 2011 oli yhteensä 1 800 000 euroa. Lisäksi säätiön käytössä oli siirtynyt raha vuodelta 2010, yhteensä 18 835 euroa ja korkotuottoa 1 591 euroa. Käytettävissä ollut valtion tuki oli yhteensä 1 820 426 euroa. Säätiön varainhankinnan tuotot olivat vuonna 2011 yhteensä 1 457 euroa.

Alkuvuodesta 2011 Abilis -säätiöllä oli myös yhdysvaltalaisesta lähteestä (American Jewish World Service) edelliseltä vuodelta siirtyvää rahaa 2 933 euroa ja keskeytyneestä hankkeesta vapautunut erä 894 euroa, yhteensä 3 827 euroa. Tämä erillisrahoitus käytettiin loppuun vuonna 2011. Rahoitus oli tarkoitettu vammaisten ihmisoikeuksien parantamiseen ja YK:n vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimusta koskevaan työhön.

Säätiön varainkäyttö vuonna 2011

Säätiön varsinaisen toiminnan kulut vuonna 2011 olivat 1 842 561 euroa. Valtion tukea säätiö käytti yhteensä 1 838 015 euroa, eli hieman enemmän (17 590 euroa) kuin käytettävissä ollut rahoitus. Tämä johtui siitä, että projektimaksatusten aikataulu toteutui suunniteltua aikaisemmin. Tukialijäämä katetaan vuoden 2012 valtion tuesta.

Säätiö käytti vuonna 2011 projektirahoitukseen yhteensä 1 306 284 euroa, mikä on noin 71 % säätiön koko vuoden kuluista ja 73 % vuoden 2011 valtion tuesta. Projektirahoituksen kuluihin sisältyvät tiedotushankkeiden kulut. Hallintokuluihin käytettiin 145 723 euroa, mikä on 8 % ulkoasiainministeriön rahoitussopimuksen mukaisesta kokonaisvuosituesta¹⁴. Hankevalmisteluun ja -seurantaan käytettiin 386 009 euroa eli 21 % tuesta¹⁵. Ihmisoikeusohjelman rahoituksesta

¹³ Aikaisempi tehtävänimike oli kehitysyhteistyösihteeri. 1.8.2011 tehtävänimike muutettiin projektikoordinaattoriksi.

¹⁴ Jos huomioidaan käytössä ollut kokonaisvaltiontuki, 1 820 426 €, hallintokulujen osuus oli 7,9 %.

¹⁵ jos huomioidaan käytössä ollut kokonaisvaltiontuki, 1 820 426 €, hankehallinnon kulujen osuus oli 21,2 %.

käytettiin jäljellä ollut siirtyvä raha kokonaan projektirahoituksiin. Säätiön rahoituksesta noin 1,3 miljoonaa euroa kanavoitiin suorana tukena kehitysmaiden vammaisjärjestöille. Säätiön varainkäyttö on kuvattu taulukossa 5. ja kulujen vertailu budjetoituun taulukossa 6.

Toteutuneet kulut 2010		Projekti-avustukset	Hankehallinto	Hallinto	Tuotto- ja kulujäämä	YHTEENSÄ
Valtionapu (UM)	€	1 306 284	386 009	145 723		1 838 016
	%	71	21	8		100
Ihmisoikeusohjelma	€	3 827	0	0		3827
	%	100	0	0		100
YHTEENSÄ		1 310 111	386 009	145 723	718	1 842 561

Taulukko 5. Säätiön varainkäyttö ja sen jakautuminen vuonna 2011.

UM rahoitussopimus 2011	1.800.000	2011
	€	€
	Talousarvio	Toteutunut
Hankerahoitus	1 140 00	1 272 488
Tiedotusprojektit	50 000	33 796
Hankearviointi ja -seuranta	430 000	386 009
Hallinto	180 000	145 723
Hankerahoitukseen siirtynyt vuodelta 2010	18 835	
Muu tuotot	3 000	
	Välisumma	1 821 835
		1 838 016
Ihmisoikeusohjelma (USAn rahoitus)		
Edelliseltä vuodelta siirtyvä tuki	2933	2933
Keskeytyneistä hankkeista vapautunut tuki	894	894
	Välisumma	3827
		3 827
Toiminnan tuotto- ja kulujäämä		718
	YHTEENSÄ	1 825 662
		1 842 561
Tukialijäämän siirto UM rahoitukseen vuodelle 2012		Miinus 17 590
Ihmisoikeusohjelman rahoituksen siirto vuodelle 2012		0,00

Taulukko 6. Säätiön varainkäyttö verrattuna budjetoituun vuonna 2011.

Säätiön rahoituksen ja toiminnan kasvusuunta

Säätiön toiminta ja rahoitus on kasvanut lineaarisesti koko säätiön toiminnan ajan. Säätiölle tulevien hakemusten määrä on vuositasolla noin 400–450. Yhteydenottoja on useita satoja. Osa yhteydenotoista päättyy hakemuksen käsittelyyn säätiön toimistolla, osa karsiutuu pois yleisimmin siitä syystä, ettei hakijajärjestö ole vammaisjärjestö.

Vain osa saapuvista hakemuksista täyttää säätiön rahoituskriteerit. Vuonna 2011 säätiö myönsi projektirahoituksia yhteensä 1 241 235 euroa (sisältäen sekä projekti että kumppaniyhteistyö- rahoitusta). Päätösten kokonaisrahasumma jäi hieman edellisenvuotisesta, joskin toteutuneiden maksatusten kokonaismäärä jatkoi kasvua. Tämä todentui, kun projektimaksatusten volyyymi ylitti valtion tuen määrän (vrt. ed. kappale, 17 590 euron tukialijäämä katetaan vuoden 2012 tuesta).

Viimeisten viiden vuoden osalta tehtyjen päätösten ja toteutuneiden maksatusten kehitys on kuvattu taulukossa 7.

Päätökset ja maksatukset / vuosi	2007	2008	2009	2010	2011
Tehtyjä hankepäättöksiä	745 825	1 108 365	1 018 952	1 275 638	1 241 235
Toteutuneet maksatukset	877 075	963 267	1 180 170	1 245 048	1 274 242

Taulukko 7. Rahoituspäätökset ja maksatukset vuosina 2007–2011.

Hakemusten määrässä ja laadussa on tapahtunut toivottava kehitys säätiön kumppanimaiden keskuudessa. Koska kumppanijärjestöt arvioivat ja käsittelevät kaikki hakemukset ja projekti-ideat, ei heikkoja tai puutteellisia hakemuksia tule enää siinä määrin kuin säätiön toiminnan alkuvaiheessa. Joistakin kumppanimaista ei tule hylättäväksi esitettäviä hakemuksia laisinkaan. Samalla kun pienentynyt hakemusten määrä helpottaa toimiston työtä, käytäntö vääristää tilastoja hakemusten määrän osalta, pienentäen hakemusten kokonaismäärää. Osa kumppanijärjestöistä lähettää myös hylättäväksi esittämiensä hakemuksia, koska varsinainen päätöksenteko tapahtuu joka tapauksessa säätiön hallituksessa.

Kumppanijärjestön valmisteleva työ on helpottanut projektikoordinaattoreiden työmäärää yleisesti ottaen, koska kumppanimaista tulee hyvin valmisteltuja ja laadukkaampia hakemuksia enemmän kuin aikaisempina vuosina. Samalla kumppanijärjestöjen edustajien ohjaaminen ja kouluttaminen edellyttivät vuonna 2011 erityistä työpanosta säätiön toimistolla ja seurantamatkojen yhteydessä. Myönteisiin kokemuksiin pohjaten, säätiö kehittää edelleen kumppanijärjestöjen roolia ja ohjaa kumppanijärjestöjä kouluttamaan ruohonjuuritason hakijajärjestöjä hyvän hallinnon periaatteiden mukaiseen järjestö- ja projektityöhön. Säätiön tavoitteena on, että noin 70 % säätiön rahoittamista projekteista olisi kumppanimaissa. Kumppanimaiden lisääminen lähivuosina edesauttaa rahoitustoiminnan kasvua ja vahvistaa säätiön riskinhallintaa.

Hallituksen linjauksen mukaisesti säätiö jatkoi uusien rahoituskanavien etsimistä. Erityisesti Mekongin maanosatoimiston¹⁶ perustamista varten säätiö ryhtyi valmistelemaan toimintamallia, jonka kautta Mekongin alueen maissa voidaan tukea tehostetusti ruohonjuuritason toimijoita. Toiminnan käynnistäminen ja hankerahoitukset edellyttävät nykyisen vuosibudjetin kasvattamista ja erillisen rahoituksen saamista. Alustavia neuvotteluja säätiö kävi Mekongin alueella toimivien rahoittajien kuten AusAID:n kanssa. Laajemman rahoituspohjan valmistelu jatkuu vuonna 2012.

2.17. Säätiön toimitilat

Vuonna 2011 säätiö ryhtyi etsimään uusia toimitiloja yhdessä sisarsäätiöiden, Kansalaisjärjestöjen Ihmisoikeussäätiö KIOS ja Kansalaisliikkeiden yhteistyösäätiö Siemenpuu, ja FIDIDA ry:n kanssa. Vaikka uudet toimitilat löydettiin, jatkui säätiön toiminta koko vuoden ajan Helsingin Merihaassa, osoitteessa Haapaniemenkatu 7-9 B-talo, 16.kerros. Muutto uusiin toimitiloihin¹⁷ siirtyi vuoden 2012 alkupuolelle. Sekä nykyiset että uudet toimitilat ovat vuokratiloja. Abilis-säätiö on molemmissa tiloissa alivuokralaisena¹⁸.

¹⁶ Abilis-säätiön toimintasuunnitelmissa on aikaisemmin käytetty Kaakkois-Aasian maanosatoimisto -nimikettä, mutta alue on tarkentunut kattamaan alkuvaiheessa vain Mekongin alueen maat.

¹⁷ Uusi toimitila sijaitsee osoitteessa Lintulahdenkatu 10, 5.kerros, 00500 Helsinki.

¹⁸ Haapaniemenkatu 7-9 tilojen päävuokralaisena toimii Siemenpuu-säätiö, Lintulahdenkatu 10 tilojen FIDIDA ry.

3. Yhteistyöverkostot ja muu toiminta

3.1. *Kansainvälinen verkostoituminen*

Abilis – säätiöllä on laajat kontaktit useisiin maailmanlaajuisiin vammaisjärjestöihin kuten Disabled Peoples' International (DPI), World Blind Union, World Federation of the Deaf ja World Federation of the Deaf-Blind. Säätiö rahoitti DPI:n Maailman kongressia sekä alueellisia konferensseja Aasiassa ja Tyynenmerellä sekä Latinalaisessa Amerikassa. Säätiöllä on hyvät yhteydet muihin toimijoihin, jotka tukevat vammaisten ihmisoikeusliikettä. Näiden joukossa ovat pohjoismaiset vammaisjärjestöt (DPOD, SHIA, Atlas Alliance) sekä kansainväliset toimijat Action on Disability (ADD) ja Handicap International (HI). Samoin säätiön hallituksen jäseniä on aktiivisesti mukana Euroopan Vammaisfoorumissa (European Disability Forum) ja Global Partnership for Disability and Development (GPDD) hallituksessa.

Hallituksen jäsenet jatkoivat vuoden 2011 aikana aktiivista osallistumista ja toimintaa kansainvälisissä vammaisjärjestöissä ja vammaissektorin toimielimissä. Säätiön hallituksen puheenjohtaja valittiin Durbanissa, Etelä-Afrikassa pidetyssä Maailman kokouksessa DPI:n hallitukseen. Samoin hän jatkaa GPDD:n toiminnoissa. Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja Ari Suutarla on Maailman Sokeiden ja Kuurosokeiden järjestöjen toiminnassa. Hallituksen jäsen Liisa Kauppinen jatkoi työtään Maailman Kuurojen Liiton pääsihteeristön koordinaattorina ja osallistui Abilis-säätiönkin edustajana heinäkuussa 2011 Durbanissa, Etelä-Afrikassa järjestettyyn Kuurojen Maailmanliiton kongressiin. Kauppinen on edelleen mukana International Disability Alliance'n (IDA) ja YK:n sekä sen erityisjärjestöjen muodostamassa yhteistyöverkostossa. Hallituksen jäsen Pekka Tuominen jatkoi Euroopan Vammaisfoorumin taloudenhoitajana.

Myös toimihenkilöiden yhteistyö kansainvälisten toimijoiden kanssa jatkui aktiivisena vuonna 2011. Erityisesti yhteistyö niiden rahoittajatahojen kanssa, jotka tukevat säätiön kumppanijärjestöjä, vahvistui. Esimerkkejä laajasta yhteistyöstä voidaan antaa seuraavista Abilis -säätiön kumppanimaista: Tansaniassa, Abiloksen kumppanijärjestön, Information Center on Disability (ICD), osalta yhteistyötä tehtiin koko vuoden ajan useiden toimijoiden kanssa (Light For the World, Coraid, Wellspring Advisors, Child for Africa UK, Motivation UK South Africa, ADD). Kambodzhassa yhteistyöhön Cambodian Disabled People's Organization (CDPO) tukemiseksi panostavat Abilis –säätiön lisäksi Chistopher Blinden Mission (CBM), Handicap International (Belgium, France), ADD ja Australian lähetystö. Vapaaehtoistyön toimijat VSA ja VSO ovat olleet erityisen tärkeä yhteistyötaho omien vapaaehtoistyöntekijöiden panostuksen kautta Ghanassa ja Kambodzhassa. Yhteistyön aikana toimihenkilöt jakoivat tietoa ja kokemuksia järjestöistä sekä ja keskustelivat hakijajärjestöjen taustoista sekä raportoinneista ja kehittivät toimintatapoja niin, että yhteistyöstä saadaan mahdollisimman suuri hyöty ja hyödynsaajina ovat eritoten paikalliset vammaisjärjestöt.

Yhteistyö Handicap International'n (HI) kanssa jatkui edelleen vuonna 2011 Bangladeshissa ja Mosambikissa, joissa HI on ollut säätiön kumppanijärjestö (vuodesta 2008). Bangladeshissa tosin kumppanijärjestö päättyi vuoden lopussa, mutta muuta yhteistyötä pyritään jatkamaan. Yhteistyötä HI:n maatoimistojen kanssa on tehty myös Liberiassa, Keniassa ja Keski-Aasian alueella.

Ei-kumppanimaissa yhteistyöhön linkittyvät edellä mainittujen toimijoiden lisäksi muutamat kansainväliset järjestöt kuten World Vision ja eräät suomalaiset järjestöt ja toimijat, joista voidaan mainita SASK, Kirkon ulkomaanapu ja Fida International. Suomen lähetystöjen kanssa on vuonna 2011 ollut erityisen hyvää yhteistyötä Tansaniassa, Mosambikissa, Etiopiassa, Kazakstanissa, Nepalissa ja Intiassa.

Abilis-säätiön yhteistyö Keski-Aasian maissa tiivistyi vuoden 2011 aikana. Tämä johtui erityisesti siitä, että ulkoasiainministeriön Itä-Euroopan ja Keski-Aasian yksikkö heti alkuvuodesta säätiön mukaan suunnittelemaan Laajemman Euroopan aloite – puiteohjelman toteutusta. Säätiön laaja

verkosto ja vammaisasioiden tuntemus Keski-Aasian maissa katsottiin olevan tarpeellinen ministeriön hallinnoimaan ja yhdysvaltalaisen EurAsia Foundation -järjestön toteuttamaan ohjelmaan, jossa tavoitteena on toteuttaa oikeusreformi niin, että haavoittuvat ryhmät, lapset, maaseudun naiset ja vammaiset henkilöt, voisivat tunnistaa oikeutensa ja maiden oikeusjärjestelmä puolustaa tasavertaisesti kaikkien kansalaisten ihmisoikeuksia. Säätiö antoi paikallisten vammaisjärjestöjen yhteystietoja ja suositteli paikallisia asiantuntijoita otettavaksi mukaan ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.

3.2. Säätiöiden välinen yhteistyö

Abilis -säätiö tekee läheistä yhteistyötä kahden muun samantyyppistä kehitysyhteistyötä tekevän toimijan, KIOS- ja Siemenpuu -säätiöiden kanssa. Säätiöiden välinen yhteistyö on todettu erittäin antoisaksi hankehallinnon toimintoja kehitettäessä sekä päällekkäistä hallinnollista työtä vähennettäessä.

Säätiöiden järjestämä yhteisseminaari

Vuoden yhteinen suuri ponnistus oli vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen oikeuksia käsitellyt seminaari (Minority and Indigenous People's Rights). Seminaari pidettiin Kuntatalolla Helsingissä 4.-5.10.2011 ja se kokosi noin kaksisataa osallistujaa. Seminaarin tavoitteena oli nostaa keskusteluun vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen ihmisoikeudet, nimetä yhteiskunnan syrjiviä rakenteita sekä löytää ratkaisukeinoja syrjinnän vähentämiseksi. Samoin tavoitteena oli koota alan toimijoita, tiivistää vuoropuhelua niin Pohjoinen-Etelä kuin Etelä-Etelä –akselilla ja vahvistaa säätiöiden välistä yhteistyötä.

Kaksipäiväinen seminaari sisälsi ulkomaalaisten puhujavieraiden esityksiä, paneelikeskustelun sekä työryhmätyöskentelyn. Ensimmäisen seminaaripäivän jälkeen oli cocktail-tilaisuus, jossa lähes sata osallistujaa verkostoitui aktiivisesti alan muiden toimijoiden kanssa. Jokainen järjestävä säätiö kutsui 4-5 vierasta yhteistyömaista/-järjestöistä. Abilis-säätiön vieraina olivat:

- Ms Jannatul Ferdous (Ivy) Bangladeshista
- Ms Gulmira Kazakunova Kirgisiasta
- Ms Tika Dahal Nepalista
- Mr Josephat Torner Tansaniasta

Yksi Abilis-säätiön kutsumista vieraista, Mohamed Aden Duaale, Somalimaasta, ei saanut Schengen viisumia, eikä näin päässyt osallistumaan seminaariin.

Seminaarin lisäksi vieraille oli järjestetty oheisohjelmaa. Abilis-säätiön vieraat pääsivät tutumaan ulkoministeriön Ihmisoikeusyksikköön sekä suomalaisiin vammaisjärjestöihin (Kynnys, Näkövammaisten Keskusliitto) ja kuntoutustoimintaan (IIRIS, AVIRIS). Lisäksi vieraita haastateltiin erilaisiin tiedotusvälineisiin, mukaan lukien valtamedia (kuten Helsingin Sanomat), vammais- ja ihmisoikeusjärjestöjen lehdet. Erityisesti tansanialainen albiino- ja ihmisoikeusaktivisti Josephat Torner sai mediahuomiota.

Säätiöiden saama palaute seminaarista oli valtaosaltaan erittäin myönteistä. Seminaarin teema ja sisältö koettiin tärkeäksi ja mielenkiintoiseksi. Joidenkin osallistujien mukaan vammaisten ihmisoikeudet tulivat nyt vasta ensimmäistä kertaa selkeästi esille, vaikka he ovat osallistuneet erilaisiin ihmisoikeuskoulutuksiin ja tilaisuuksiin aiemminkin. Samoin kiitosta annettiin Etelä – Etelä- ja Pohjoinen – Etelä –yhteistyön vahvistamisesta ja verkostoitumismahdollisuudesta alan toimijoiden kanssa. Abilis-säätiön kansainväliset vieraat pitivät koko viikon ohjelmaa onnistuneena. Osallistuminen seminaariin puhujana tai panelistina oli useimmille uusi kokemus. Osallistava (keskusteleva) ja ihmisoikeuslähtöinen toimintatapa antoi heille ideoita kotiinkin vietäväksi. Vieraiden keskinäinen keskustelu tarjosi mahdollisuuden kokemusten ja ideoiden vaihtoon. Tutustuminen suomalaiseen vammaisjärjestötoimintaan koettiin niin ikään silmiä avaavaksi.

Yhteistyö ministeriön kanssa

Säätiöt koordinoivat yhteistyötään ulkoasianministeriön kanssa. Alkuvuodesta 2011 säätiöiden edustajat kävivät yhdessä neuvottelun tekeillä olevasta ohjeistuksesta erityissäätiölle¹⁹, jonka viimeistelytyö siirtyi kuitenkin ministeriön esityksestä vuoden 2012 puolelle. Syksyllä 2011 säätiöiden edustajat tapasivat Kansalaisjärjestöyksikön uutta päällikköä ja vastuuvirkamiehiään ja esittelivät säätiöiden rahoitustoimintaa. Alustava keskustelu käytiin tulevien vuosien kehityspoliittisesta linjauksesta ja rahoitustilanteesta sekä säätiöiden suunnitelmista seuraavaa rahoitushakua koskien. Näiden yhteistyömuotojen lisäksi säätiöt lähettivät yhteisen edustajansa myös niihin kumppanuusjärjestöjen ja ulkoasianministeriön yhteisiin kokouksiin, joista saivat tiedon, ja pyrkivät muutenkin osallistumaan koordinoitusti kumppanuusjärjestöjen yhteistyöhön.

Muu sisäinen yhteistyö

Yhteistyö on ollut tiivistä myös taloushallinnon toiminnoissa. Säätiöt käyttivät yhteistä tilitoimistoa Administer Oy:tä ja samoja tilintarkastajia sekä mieltivät vaihtoehtoisia ratkaisuja talous- ja projektihallinnon toimintaan. Ulkoasiainministeriölle laadittujen vuosisuunnitelmien ja budjettien rakenteissa sekä seurannassa on pyritty mahdollisimman suureen yhtenäisyyteen.

Loppuvuodesta 2011 Siemenpuu-säätiö päätti vaihtaa taloushallinnon ulkoistetut palvelut (Administer Oy) ja ohjelman (eFina) toisentyyppiseen ohjelmistoon²⁰, joka tarjoaa myös projektihallinnon työkaluja. Siemenpuu-säätiön kokemukset Netvisor -ohjelmasta ovat jatkossa tärkeitä myös Abilis-säätiölle, koska yhdistetty talous- ja projektihallinnon ohjelmisto voisi tarjota toimivan kokonaisratkaisun myös Abiloksen kasvavalle hankehallinnon toteuttamiselle, seurannalle ja raportoinnille.

Säätiöt ja FIDIDA ry toimivat yhteisissä tiloissa Helsingin Merihaassa ja etsivät myös yhdessä uusia toimitiloja. Säätiöt ja FIDIDA ry vastaavat yhteisesti tarvittavista toimistopalveluista, kuten sisäisestä IT -verkosta, kopiopalveluista ja siivouksesta. Keväällä 2011 säätiöt ja FIDIDA ry kilpailuttivat työterveyshuollon palveluntarjoajat ja päätyivät keskittämään kaikkien toimijoiden työterveyshuollon entuudestaan tuttuun taloon, Helsingin Lääkärikeskukseen. Toiminnanjohtajat kokoontuivat vuoden aikana säännöllisesti toiminnanjohtajapalaveriin, joissa käsiteltiin ajankohtaisia asioita. Säännöllisesti järjestettiin myös koko työyhteisön yhteisiä tilaisuuksia, joihin osallistuivat kaikki paikalla olevat säätiöiden työntekijät.

4. Tulevaisuuden suuntaviivoja

Vuosi 2011 vakiinnutti useita hankehallinnon uudistuksia, joita oli kehitetty aikaisempina vuosina. Hankehallinnon tueksi koottu opaskirjasarja täydentää hakijoille ja toteuttajajärjestöille tarkoitettua materiaalia, jonka tarkoituksena on tukea kehitysmaiden vammaisjärjestöjä hankesuunnittelussa, toteutuksessa ja –raportoinnissa. Vuoden loppupuolella käynnistynyt opaskirjojen käännoistyö eri kielille edesauttaa edelleen sitä, että mahdollisimman moni ruohonjuuritason toimija pystyy perehtymään materiaaliin ja hyödyntämään sen käytännönläheisiä neuvoja. Tämä tosiasia on erityisen tärkeä Abilis-säätiölle, jonka rahoitustoiminnan yksi keskeinen hyvän laadun periaate on se, että säätiön rahoitus kohdistuu nimenomaan ruohonjuuritasolle

Samoin loppuvuodesta 2011 tehty kartoitus säätiön kumppanuusohjelman toteutuksesta ja käytännöistä tarjoaa oivan mahdollisuuden kehittää säätiön laadukasta rahoitustoimintaa edelleen ja vastata kehitysmaiden vammaisjärjestöjen tarpeeseen saada riittävästi tukea ja ohjausta taloudellisen tuen lisäksi. Saadun palautteen perusteella on jo selvää, että kasvava määrä kumppanijärjestöjä vaatii säätiöltä entistä selkeämmät linjaukset ja yhdenmukaiset toimintatavat. Vuoden 2012 aikana on valmistumassa ohjeita kumppanijärjestöjen toiminnan suunnitteluun ja

¹⁹ UM:n kumppanuusjärjestöille on laadittu ohjeet. Vastaava ohjeistus puuttuu erityissäätiöltä.

²⁰ Netvisor – ohjelmisto ja siihen rinnalle tilitoimistopalvelut 1.1.2012 alkaen.

raportointiin. Uusia linjauksia ja työkaluja käydään läpi yhteisessä tapaamisessa, syyskuulla 2012, sekä sen jälkeen maakohtaisissa koulutuksissa seurantamatkojen aikana.

Säätiön Mekongin alueen maanosatoimiston perustamisen valmistelutyöt käynnistettiin konkreettisesti vuonna 2011. Maiden edustajia tavattiin elokuussa Delhissä, Intiassa, DPI:n alueellisen kokouksen yhteyteen järjestetyssä suunnittelukokouksessa. Samalla alustavia neuvotteluja käytiin myös rahoittajien kanssa. Suunnittelusession jälkeen säätiö valmisteli konseptipaperin ja lähetti sen kommenteille yhteistyöhön mahdollisesti tuleville toimijoille. Vuoden 2012 aikana säätiö etsii aktiivisesti niin rahoitus- kuin muita yhteistyömahdollisuuksia edetä maanosatoimiston käynnistämisessä.

Vuonna 2011 koottu säätiön laatukäsikirja viitoittaa lähivuosien laatu- ja kehittämistyötä, johon säätiö on sitoutunut. Lähivuosien laatutyössä painottuvat avun tuloksellisuuden arvioiminen, mikä on ajankohtainen kehityspoliittinen teema Suomessa. Säätiön monivuotinen kokemus pienhankkeiden rahoittajana on tärkeä saada mukaan avun tuloksellisuutta arvioitaessa. Samoin vammaisten henkilöiden omat kokemukset niistä muutoksista, joita he ovat elämässään kokeneet. Pohjatyö arvioinnin kehittämiseksi tehtiin jo loppuvuodesta 2011, mutta konkreettisiin kehittämistoimiin ryhdytään vuoden 2012 puolella.

Abilis-säätiön 3-vuotinen rahoituskausi ulkoasiainministeriön päättyy vuonna 2012. Kevään 2012 aikana säätiö valmistelee seuraavaa rahoituskautta (2013–2015) käsittävän hakemuksen ja tuenkäyttösuunnitelman. Tulevien vuosien toiminnassa tulevat näkymään niin toiminnan kasvaminen kuin kehittäminenkin. Säätiön rahoitustoiminnan peruslähtökohdat eivät muutu. Rahoituksen ja muun tarpeellisen teknisen tuen kautta säätiö tukee kehitysmaiden vammaisia ihmisiä osallistumaan ja tulemaan mukaan siihen muutosprosessiin, jota YK:n vammaisten ihmisoikeussopimus vahvasti edellyttää ja tukee. Samoin säätiön toimintaa on tehtävä laajemmin tunnetuksi, sillä kritiikki suomalaista kehitysyhteistyön rahoitusta kohtaan ei selkeästi erottele valtion virallista ja kansalaisjärjestöjen toteuttamaa kehitysyhteistyötä. Abilis-säätiön esimerkit rahoitetuista hankkeista voivat avata sitä todellisuutta, että varsin pienellä rahalla voidaan saada paljon aikaan.

Suomen uusi kehityspoliittinen toimintaohjelma (KEPO) linjaa suomalaista kehitysyhteistyötä tulevina vuosina. Ohjelman ihmisoikeusperustainen lähestymistapa ja vahva tuki kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen ovat myös Abilis-säätiön toiminnan ydintä. Niinpä tulevien vuosien suunnitelmat ja toiminta on mahdollista nivota osaksi Suomen kehitysyhteistyötä ja säätiö voi tarjota pienrahoitustoiminnan kautta lisäarvoa muulle kehitysyhteistyölle, tukemalla kaikista haavoittuvinta kansanryhmää. Säätiön toimintamekanismit ovat vakiintuneet ja laadukkaat – toiminnan laajentaminen on mahdollista ja tarpeisiin vastaamista.